

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

[illegible]

רבינו חננאל

[illegible]

תורת אור השלם

(א) וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי
וַתִּכְנֹס אֶת אֲשֶׁר יָבִיאוּ
וַתִּהְיֶה מִשְׁנָה עַל אֲשֶׁר
יִלְקְטוּ יוֹם יוֹם:
[שמות טז, ה]

גבי שבת דסתם לן תנא כרבי שמעון. (ט) ותימיה והא הוי סתם ואח"כ מחלוקת דהא פליג ר' יהודה במתניתין ואמר אס לא מתגבלה בערבי שבת אסור ואין הלכה כסתם דמי האי גוגא חשיב סתם ואח"כ מחלוקת בפרק יש נוטלין (י"ב דף קכז: וספ) גבי מלמיה דרבי יוחנן כן בקדוק דפרין סתם ואמר כן מחלוקת היא ור"ל דסתם סמקין אעוד מאי אלא דפרין בשר הכי וכן פירש שם בקונטרס אבל לעולם מהני הסתם להיות רצם והוי רצם רצ' שמעון והוי יחיד רצ' יהודה. והלכתא כרצם כח"ק דהיינו רצ' שמעון ואח"כ גבי שבת נמי סתם רצ' כרבי יהודה כ' האי דתנן (ע"ג דף מה.) מטלטלין גר דהם אבל לא יסן ור' שמעון ממיר והואיל ואסור מוקצה מחמת מילוא כל שכן מחמת אסור דהכי אמרינן הס"י ו"ל דהאי סתמא עדיפא הואיל וגשית משנה בשבתא לבקוק פרק ששהספין :

(ט ז' טז: וספ) :

מוקים

מוקים לב"ה בר"ש. וקשה דמאי
אולמייה דהאי קתמא
מהאי קתמא וי"ל דבעדות^(*) לא תני
לה מהולי צ"ש וסומרי צ"ה:

אין מבקע

אין מבקען צעיס **א** מן הקורות
וכו'. לא מיימי מרישא דלץ
מבקעין קורות דהא מייירי כסולר
מקורות דהוי מוקפה מחמת סמרון
כס וקורא כ"ע מודו אפי' ר' שמעון^ט
אלא מיימי מנספס ללא מן הקורה
שנשפצה וז"ל והא ר' שמעון אינו
מחיר אלא פיוצט ומנפס (לקמן 3)
ויו"ל דה"ל הולילי ושפצה בשעת^ט
מסתמא היחה רעועה מאתמול והוי
פיוצט ומנפס ממי תשצר קורות
ותחיה רמיה לנפסה:

וב"ת כד

הקונטר' לך כח דהמית' והא תניא * השו"ס בה ביצים גמורות טוב ואם איתא ליגרות בימיוחא *ל' בה ביצים גמ' דלא שכיתא היא * וכי גזרו בה רבנן רב יוסף א' הגורשין א'ל אבי' ז'פיר

לֹא שִׁיחַ: וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא וְגו'. פֶּרֶשׁ"י וְע"כ בֵּן לְאַשְׁמוּנִי
 לְדַפְּלוּ הַכֵּנָה בְּיַד שְׂמִים (ג) בִּינָה לְקוֹרֶה לֵּאמֹר לֵאמֹר הַכֵּנָה בְּיַד אֲדָם
 כְּלוּמַר שִׁיחָו וַיִּבְשֹׁל מִצְעוֹד יוֹם הָאֵל זֶה־יֵּדָא כְּחִיב אֵת אֲשֶׁר תֵּאֲכֹל
 תֵּאֲכֹל אֲלֵא הַזֹּמָנָה בְּכֹה קִאֲמַר וְאִין מְכִין לְשַׁנָּה כ"ו וְאִין שַׁנָּה
 מִמִּכִּין לִי"ט מִכ"ט דְּכִין דִּלִּין מְכִין מְכִין לְשַׁנָּה כ"ט דִּלִּין שַׁנָּה מִכִּין
 לִי"ט וְהַקְשָׁה רַש"י אֵם כֵּן בִּינָה שְׁנוּלָה בְּחֹדֶר שַׁנָּה אוֹ לְאַחַר
 מְכִין תִּחְסַר מִכ"ט דְּשַׁנָּה וְיִיטֵל מִמִּכִּין דִּלִּין כ"ט דִּלֵּא מִכִּין
 מִכִּין אֲחֵלּוּל וְיִחַךְ לְגַבֵּי קְטוּדָה חוּל לֹא בְּרִיךְ הַכֵּנָה דִּלִּין קְטוּדָה חוּל
 כִּי מִימָה הוּאֵל וְהַכֵּנָה לְדֹאֲרִימָא הֵיכָל אוֹפִין וּמִבְּשִׁילִין וּמִבְּשִׁילִין
 מִי"ט לְשַׁנָּה וְכ"ט ע"י עֲרֹבִי תִּבְשִׁילִין וְכִי אֲחִי תִּקְנָתָא דְּרַבִּין וְלִיעֲקָר
 הַכֵּנָה לְדֹאֲרִימָא וְנִרְאָה לִישָׁב דְּרַבָּה גּוֹפִיָּה אֵיל לְטַעְמָה (כ) דִּלֵּא
 לִילִיָּה הוּאֵל וְאִי מְקַלְעִי אֲזַרְחִין חוּי לִיָּה הַשְׁתַּח נָמִי חוּי לִיָּה וְאֲפִילוּ
 דְּכֵן דְּכֵן אֲפִילוּ וּמִבְּשִׁילִין לֹא שִׁיחַ בֵּין הַכֵּנָה שְׂאִי מִחוּסָר
 רַק תִּקּוֹן צַעֲלָמָא דְּמַעֲקָרָה הוּא חוּי לִיָּה רַק גַּבֵּי בִּינָה שְׂהוּא דְּכֵן
 וְלִחְדָּשָׁה שְׂלָא הֵימָּה צַעֲלָמָא וְלֹא הֵימָּה רַחֲמֵי כֻּלָּא מַעֲקָרָא (כ) (וּלְאַפּוֹת
 וְלִבְשָׁל תְּקוּיָא מִלְּתָא צַעֲלָמָא (ל) הִימָּה דְּכֵן שְׂמַעַת שְׂהוּא לֹא הֵי
 יוֹרֵד בִּי"ט כְּפִי רַש"י הַשְׂעִי תִּחְוָא לְהַכֵּנָה וְחֵזַק בְּחֹל אֲמַר (ה) אֲמַר
 וְיִצְרָךְ וְיִקְדֵּשׁ בְּרַבִּין בְּנִין וְקִדְּשׁוּ בְּנִין שַׁנָּה לֹא הֵימָּה יוֹרֵד מִן אֲבָל

ב"מ היה יורד וי"ל למדרשים חלקן כדאיתא במדרש (מכילתא פ' שמות) שלח היה יורד צוק מן וי"ל דאפי' היה יורד ב"מ מ' ולח כתיב שני משמעו שהיו המיידות שהיו ראו להכנה ולא בשני לגמרי דמותר לאכול ב"מ משמע אפילו ראו טוב ללחם ששנה עולדת היו וחס מן מאתמול גמרה ולא תאכרם בלא גזרה מספק וי"ל

הדתנו אין מבקען צעים. זײַט לאַ מן הקורות הקדורות זו על גב זו צקרקע ועומדות לצנין: ולא מן הקורה שנשברה בײַם. ואעפ״כ מנעשו השמחות האילן וצן השמחות לאו להכי קיימא מין ודלחאקא לצנין השמחות אחקא אכלי יומא? אלאמא אית לן מוקא? צום טוב הלך מוקי רב נחמן למחא? דאייז צום טוב צין הלך רב איהו? ונעומת לגדל צײַט ומשום מוקא: מאן סתם לן ״מתני׳ ר׳. הוא סדר המשנה ובשאלה דברי חסד וישור צעייז שגלן סתם וכו׳ הכיזר שס אומר עליהן כדי שלא יהו שטיין מפי יחד ונזלן כאלו נשט מפי המרדוכס ויעשו כמסות: ולא אתי דלולוי בה.

יום טוב דקיל ואיתי
דבי יהודה דמחמור
גולת העומדת לגדל
הכי אדמפלי בביצה
וודיעך כחן דב"ש
בתרנגולת להודיעך
צה אפרי וכ"ת ^ט כח
בתוריהו תרנגולת
היא וכו' והיה ר"ש

הגהות הב"ח

(ב) רש"י ד"ה ומשום
הכנה הוא דאקרי:
(ג) תוס' ד"ה והיה וכו'
צדי שמם דהיינו צ"ה:

גליון הש"ס

גמ' ובי"ט לאחד
שבת עסקינן. היינו
דמטוס גזירה אטו י"ט
אחר שבת. רשב"א בשבת
דף קמט ע"א ד"ה הכא
במראה של מחבת: תוס'
ד"ה גבי שבת וכו'
והכתא כרבים. עין
יבמות דף מז ע"ב תוס'
ד"ה קסח דף מז ע"א
תוס' ד"ה ודלחא:

הגהות וציונים

[illegible]

ביצה

פרק ראשון

ביצה

ג.

יית'ש. דהוה אסורא לאורייתא דהיינו קורא שהוה אב מלאכה: **הדא** גזירה היא. לא שמהא זו גזירה דלא לימי ליד פירות הטשרין אלא כשנמנו וגזרו על פירות הטשרין אף ביצה היתה צמשת ואע"ג דלית בה משום חלישה מימיה מכלל^א גזרת חכמים היתה שאף היא פרי הטשר: משום משקין שזבו.

דקיל אסורין לזי ציוס דמתן ואסור ילכו מענטמן אסורין (שבת דף קנ"ג:) וביצה נמי דמיא לזי שזבה ואלא ממקום שהיתה צלועה: שמה יסחוט. וסחטת פירות חולדה דזש היא שופרין מתוך זג שלהן כמפרק מצאה מקש שלה: חדא גזירה היא. דפרשית כשגזרו על משקין שזבו אף ביצה היתה צמשת: בזהו. רבה דלאו אוקימתי משום הכנה ורבי יוסף ורבי יחזק לאוקמוה משום גזירה: כרב נחמן לא אמרי. משום מוקשה: כי קושין. דפרשין לעיל ליפלו בתרומיה: ומשקין לא אוביא. הלכך כשגזרו על משקין שזבו לא היתה ביצה צמשת שהרי אינה משקה אלא כלל פירות הטשרין היתה: בזהו. בתוך התרגומות וזה למח: ומשקין בזהו. בתוך וזין למח: לאפוקי פירות דמגלו וקיימו. הלכך נשירת הפילה לאו כלל נשירת הפירות: ואם יצאו מעצמן אסורין. זו ציוס גזירה שמה יסחוט: אם לאוביא. הן מכוונות הפירות הללו היצאה מן מותר זו ציוס דמין דלא מיקא ליה צמי משקין ליכא למגזר שמה יסחוט: א"מא. מדקאמר אס לאוכלין היצאה מן מותר כל לאוכלין אמר^א דבר היצאה מן אוכלא דלפרת הוא ואינו כלל גזרת משקין שזבו: ועוד אמר

ר' יהודה. לעיל מיניה תנן צמשת ערוצין דאש השנה שהיה ירא שמה תתעבר ויהי שני ימים טובים מערב אדם שני ערוצין כו' דקסבר שמי קדושות הן אחד חול ואחד יום טוב ולא ידעין הי חול והי יום טוב: מתנה אדם על הביצה. להא מלמא (א) הוה שמי קדושות היתה לו כללה של פירות טבל ושכח ולא עישר מערב יום טוב ותנן^א אין מגביהין תרומות ומעשרות ציו"ט מעשר ציו"ט בתנאי ואומר אס היום חול ומחר קדש יהיו אלו תרומה ומעשרות על אלו ואס היום קדש אין בדברי כלום ונתן צהן סימן ולמחרת חזר ואומר כן אס היום חול ואמתול קדש יהיו אלו תרומה ומעשר נפשו נתקנו: קדש ואמתול חול הרי נעשה תרומה ואמתול ומעשר נפשו נתקנו: ואוביא בשני. אלא כל דבראשון דשמה קדש הוא ואין בדברי כלום: וכן גבי ביצה. הוה שמי קדושות האחד חול והאחד ציו"ט והטעם דבראשון מותרת בשני: בשני אין בראשון לא. אלמא כל מדי דזב ממקומו ציו"ט ואפילו אוכלא אסור: ומשני רבי יוחנן מוחלפת השיטה. שיטת המשנה דאין קומטין ואפיון דרבי יהודה לרנן: ומדקא מרי. רבי יוחנן משקין שזבו וביצה אהדדי: שבע מינה חד טעמא הוא. ומאן דאמר צהא אסר צהא ודשרי צהא שרי צהא: רבינא

מערב ציו"ט מותר לעשות ציו"ט ו"א דלכך אין דין שמה יור דגיס טמא שמים שאינם נזקין ולא נעירא נזקין כן הוה מלאכה שאינה נכריה לגופה דמותרת על כן פירש רבינו נחמאל מקי"ץ דבריושלי^א ים אך אשר יאכל לכל נפש^א וסמך ליה ושמרתם את המלכה אתם מלאכות שמשמור ואילו הם מותרות דהיינו מלישה ואילו אכל שאר מלאכות דמקודש לכן אסורין ועוד דבריושלי^א ים מיעוט אחר אך שלא לקטור [וע' תוספות שבת לה. ד"ה והדחה]: **רבי יוחנן** אמר מוחלפת השיטה. פירש רש"י מוחלפת ההיא דאין קומטין ויפה פירש דעל כרחך נרין אחת היא וז"ל כי אמרין אפיון אסור^א אפילו ציו"ט שני ומינה דהא ר' יוחנן גופיה פסיק בפרק חצית (שבת דף קנ"ג:) וסמך דלכך כרבי יהודה (דקאמר רבי יוחנן הלכה כרבי יהודה^א) בשאר פירות אכל וימים ועצבים לא אלמא דלא קבירא ליה דמוחלפת השיטה וי"ל דרבי יוחנן קאמר לפי דברי אותם האמוראים דלא קבירא מוחלפת השיטה לדבריהם הכי הוא והכי נראה לי כמדומה ונשיטה מאיצר"א חירך דמוחלפת השיטה היא צהא דלכלה ורבי יהודה לדבריהם דרנן קאמר לזי לדידי ציוס היראשון מותרין דאוכלא דלפרת הוא ולדידכו דלסריה טול דהיא דאין קומטין אפילו ציוס טוב השני אסור ואם תאמר אס כן דלדבריהם קאמר לזי אמאי קא מחליף השיטה לימא לדבריהם קאמר לזי ולא מוחלפת השיטה כרבינא ויש לומר דזה נראה לי דזקק לומר לדבריהם קאמר לזי כלל מוקמינן מוחלפת כו' דהואיל ועדיין לא דברו חכמים כלל מחללה קודם רבי יהודה לא שייך למימר לדבריהם ורבינא אינו חושש לזה: אצל

גזירה שמה יעלה וית'ש. ומינה ל"ל היא טעמא דלקמן (דף כד:) גבי נכרי שהביא דורון אס ים צמינו צמחור אסור פי' רש"י דכין דלחמקאלי לצין השמשות אחמקאלי לכולי יומא וכן משמע דטעמא משום מוקשה מדמינא לה גבי ספק מוכן והשתא תרי טעמי למא לי וי"ל דטעמא דהכא אמיא אליבא דר' שמעון דלית ליה מוקשה ולקמן אמר אמיא אליבא דרבי יהודה ומינה דהא פירש רש"י גופיה לקמן נכרי שהביא דורון כו' אסור הואיל ולא לקטיהיה מלחמול אקטיהו והוה כמקשה דגריגרות ומקושים דלפי ר' שמעון מודה א"כ אחי נמי כר' שמעון ע"כ וי"ל דמיירי הכא כגון צחצר דהו מוכן לעורבים ומוכן לעורבים דהו מוכן לזאס"ל לכן נרין היא טעמא^א וא"ת הא אמרי

(שבת דף קכ"ג) מעמיד אדם בשבת צמחמו על המחובר אצל לא על המוקשה פירוש פשטם שחלשם היום ואמאי הא הו מוכן לנחמה דלי צמי אכלא מנפשה וי"ל דמיירי צחצר עברי דהרע עוד יש לומר דלא שייך מוכן לעורבים רק צמיות מדרב ר' שמעון להשיך מענטמן והוא מנפשה לכן אצל מינה אס כן כיון דלמור היא טעמא למה לי טעמא דלקמן ויש לומר דלקמן מיירי דבר דנעמי מרע ומצינא כגון לפס ונתן דלא שייך שמה יעלה ויתלש דלדכורי מדכר הואיל ואין יכול צקל לחלוש ורבינא לדרב דתנן צמשת שבת (דף קכ"ג) נכרי שהדליק הנר בשביל ישראל אסור להשתמש לאורו אצל בשביל הנכרי מותר ואמאי לא חיישין שמה ידליקו ישראל עצמו אלא דלדכורי מדכר ומטעם זה אכל רבינא

רבינו אליעזר ממ"ץ (ג) מליח שללוא נכרי מענטמו צמשת דלמאי יחוש הכי לא ללאו צבילו וכי חימה שמה יעלה היא עליו עצמו הואיל ואיכא טעמא צביר דלדכורי מדכר ואי משום מוקשה חו לזכר ולא נהירא דלמרינן צמשת שבת (ג"א) שם צהדיא אס הביא נכרי מים אסור שמה ירצה צבילו ואין לחלק ולומר דדוקא גבי מים שייך שמה ירצה צבילו אלא כן הנכרי ללאו כד ולא שייך הוא טעמא דהא איכא בתוספתא (דשבת פ"ד) צהדיא צמכירו אסור מפני שמרגילו לצבת הצאה ועוד וי"ל דדוקא בפירות ועצבים שייך שמה יעלה ויתלש ושמה יסחוט לפי שאדם מתאווה להם וצטורו צכפו יצלעו" אך חימה מאי שמה יעלה ויתלש הא"י אפי' לכתחילה מותר לתלש דהא אוכל נפש מותר וגם קשה לקמן (דף כ"ג:) וסמך תנן דין דגיס מן הצביר ציו"ט ואמאי הא אוכל נפש הוא ואין לומר^א דכל דבר שיכול לעשותו מערב ציו"ט אסור לעשותו ציו"ט עצמו כי לא תתעבי ליה מערב ציו"ט דהא אמרי^א (לקמן כ"ג:) הוא ולא מכשיריו פירוש אוכל נפש ולא מכשיריו כגון לתקן שפור רבי יהודה אומר לזכר^א לרביה נרכיבם והוא לבדו אינטיקין לאסור מכשירין שאפשר לתקן מערב יום טוב אלמא דוקא צמכירין ים חילוק צין אפשר לעשותו מערב ציו"ט צין אי אפשר אצל צאכל נפש כ"ע מודו דאפילו אפשר לעשותו

אצל רבינא

ג"א ב מ"י פכ"א
מחלכות שבת הלכה יב
ועו' תוש"ע א"ח סי' ע
ס"א פ"א
ד"ג מ"י פ"א מחלכות
י"ט הלכה כד קמג
לאין ספק טור וי"ע א"ח
סי' תתק ס"א פ"א

רבינו חננאל

מתרין. א"ל אבי
ופירות שגזרו מן האילן
משום מאי אסורין גזירה
שמה יעלה ויתלש כו'
הפירות היא גופה גזירה
היינו ציוס גזירה
שגזרו ביום טוב משום
פירות שגזרו שיהיו גופן
אין בתן אסור אלא משום
גזירה אסורם גזירה
לגזירה כו'. ר' יצחק אמר
גזירה ביצה שגזירה
ביו"ט משום משקין
שזבו. כגון ענבים שזב
מזן יין ביום ההוא
שהתנו לו ביצה יבא
לחור משקין שזבו.
אסורין משקין שזבו
עצמן אין אסורין אלא
גזירה גזירה עליון שלא
יבא לסחוט כו'. כרית
(נכרי) וכן ורבי יוסף
ורבי יצחק לא אמרי כרב
נחמן דאמר משום מוקשה
דעלה בקשריא דאורי
ליה תפלו בתרגומות
העומדת לגדל ביצה היא
ובציתה ש"א תחל כו'
ולא צמא פירוק לדבריו
ומ"ש לא אסורין מותרת
כרבה נמי לא אמרין
הכנה לית להו אלא רב
יוסף כו'. ואף ר' יוחנן
סבר ביצה שגזירה ביום
גזירה משום משקין שזבו
ביו"ט. מדחזיק ליה דרבי
ורבי יהודה אדריה ויהיה
(וכי תנן) דתנן אין
סחטין פירות להוציא
מהן משקין ואם יצאו
מעצמן אסורין רבי יהודה
אמר המשקין הללו
שיצאו מן הפירות מעצמן
אס לאוכלין עומדים
הפירות הללו הוציא מותר
מ"ש לא המשקין שיצאו
השורש הוא כמו שזר
מקצת מן האוכל הוא
הכל כן הפירור הוא
הנשאר כמו אוכל הוא
ומותר. ואמר אבי
האמר ר' יהודה פ"א
בכל מערבין מתנה אדם
על הכלכלה של פירות
ביו"ט ראשון ואוכלה
ביו"ט שני וכן ביצה
שגזירה ביום ראשון
תאכל בשני וזהו הדין לו
החכמים בשני אין בראשון
לא מכלל שהמשקין שזבו
ביצה שגזרה הן. וא"ר
יוחנן מוחלפת השיטה.
כלומר כי היא הצעה של
משנה אין סחטין את
הפירות להוציא מהן
משקין ואם יצאו מעצמן
אסורין ורבי יהודה פ"א
החכמים אומרים כו'.
מדקא רמי מביעה
לפירות שבע מינה
חדא טעמא היא.
ומפורש בעירובין כיצד
מתנה ביו"ט לפני ב'
כללות לא טבל אומר
אס היום חול תנא לו ואם
תרמה על זו ואם
היו קודש אין דבריו
כלום ולמחרת אומר אס
היום חול תנא כלכלה
שאמרי תאמר תרומה
על זו ואם היום קודש
תקניה מאתמול ואוכלה
ביו"ט שני מכל מקום.
רבינא

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מתנה
וכי לא מלמא נמי הו
שמי: (ב) תוס' ד"ה
מורה וכו' ר' אליעזר
נגזר גז מלש שצדקתו
שפחתו בשבילה נכנס:

גליון הש"ס

גם' מוחלפת השיטה.
לקמן דף ע"ב דף י'
קמ"ג צמכות דף י' ע"ב
פסחים דף מט: דף כ'
ע"א עירובין דף נ"א ע"א
ומש"י שם:

ליקוטי רש"י

אין סחטין את
הפירות. דהוה ליה
מפרק דהוה מולדה
דל"ה [שבת קמ"ג].

פ"א אוביא היצאה
אדם מותר. אלא היצוא
עומדן אפילו הוא
לקטו היצוא מהם מותר
דכין דלא מיקא ליה ליכא
למגזר אי שרי לזי
בשמיא היום אחי לקטו
דלא לאו להי קומי
ואם צמכירין. הואיל
ואם מיקטתם מתעבתו אי
שרי לזי כשזב איכא
למגזר צהא שמה יסחוט
דלא להי קומי
(תלמוד י"א).

מתנה אדם על
הביצה. על טבל
ציו"ט ראשון של ר"ה
ואומר אס היום חול והא
זו תרומה על אלו ואס
היום קדש אין בדברי כלום
דאין מגביהין תרומה
ציו"ט דשנות דרנן היא
צמשת ביצה למחר אומר
אס אמתול קדש והיום חול
תהא זו שמתחייב אמתול
תרומה על אלו ואס היום
קדש ואמתול חול כד רבי
היה מותרת מאתמול ואילו
כלכלה הממוקמת ומשיר
התרומה נעייבין לז'.

הנהגות וצינינים

[א] צ"ל צאוביא
צ"ל (ב) צ"ל על
הביצה נכרי וכה
ברש"י: [ג] בכתבי
אמרינן דלפ"א: [ד] בכתבי
(מהרש"ל): [ה] נוסף
ומשפחות: [ו] יש
גורמים הכא וי"ל
דדוקא בפירות
ועצבים שייך שמה יעלה וית'ש ושמה יסחוט א"י

[illegible]

רבינו חננאל

אבר כופה עליה כ"י. פירש נ"ל
לר' יתחקר דאמר דאין גלי ניש
בצריך למקומו ומאכן פשטין דהא ד
באסור (א) אינו אלא דוקא ששקט לנצרך
גופו או לנורך מקומו שרי"ג ואס"ג
ההחיל לטלטלו בשביל שצריך לגופו
או למקומו מותר להוליכו אפילו בחזרו
אס יראה דהא חזינא הכא דהואיל
נצריך למקומו אין לגוף הכלי כופהו
על הצלה:
לדידי אפי' בראשון נמי שריא.
ומימה ר' יהודה דאמר
בבית שמאי וכו' שקב"ב וועד
בכ"ש וי"ל דר' יהודה היה אומר לא
ונתחלקו ב"ש ובי"ה דבר זה משום:
ואחרות באחרות וכו'. חזינא
דאס קן אדער ספק
ספקא ובעתערוצות (אס"ג פד. וס)
(ג) דאמר מי חזיב דאס ספק
ספקא באסורי הגזה אמאי לא פשיט
ליה מהכא דאסרין אס"ג דליא ספק
ספקא בשלמא הדיא דלעי דאמנ
ספקא אסורה היתה בשביל כולן
אסורות וכל לפרש כפירש שרי"ג
במערב"ב באלף אחסור ענמו קאי א"ג
הא דלעי ברייתא היא ונמי אולמא
היא ברייתא דהכא מנהך ברייתא
ההיא אכל (בברייתא קטא למשה)
ע"כ לא גרים שרי"ג ואחרות באחרות
ודענו יתחקר ב"ר צרוך אומר דגרס
הא שפיר וה"פ שנתעבר וגם האסור
תקדש' שמתיר הואיל ואס"ג כעין
דמתי רובי קא משמע נ"ל ועד מירן
הר"ר יתחקר דגרס ליה שפיר ואעפ"כ
אלא מני תשישט מהכא דקיס לן כל
דבר שיש לו חשיבות אינו בטל אלא
במתי רובי לכן אינו בטל הכא אכל
הוא מוכיח ליה במתי רובי דקאמר
אגתערב רוצה בתוך רוצה"ב והתניא וכו'
אכל הכא אין כלן מתי רובי שהערוצות
הראשון היה שיה וצפרק הערל (יבמות
פ"ג פל. וס"ג מ"ה תפערט) פירשתי:
ינא

וּקְלַחִי כְרוֹב וּדְלַעַת יוֹנִית
לְעֶרְלָה עֶרְלָה הָרָאוּי לְכֹלֵא
אֶת שְׂדֵרוֹ לְמַעַת שְׁנֵינוּ
וְהַנִּיחָא לִר' שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיָ
הִפָּא הָאֵי תָנָא תָנָא לְרִישִׁי
לֹא בְטִיל וְכֹל שֶׁכֵּן בְּרֵאוּרִי
וְאֵינוּ יוֹדַע בְּאֵיזָה עֵגוּל דִּהּ
עַל פִּי כּוֹרֵת וְאֵינוּ יוֹדַע

ויעשו כללם וערלה באלה ומתים^א:
וידברו לימעת חץ בעלי ומקדשן לאל
בכל שכן חסדין מלח: פורז ובאדן. ממ
(קולא): הראוי לפרצה ערלה. אומן
תלפ חרין וקולמי כרוב וככרתי שאל
ההוא דרין שטובן בפרש. איכא ללא
קקיעות הוא דלמר כל דבר שיש בו
בכח^א דכח^א מרפס: הישרא קציעות.
בכלי עגול והן נדבקין יחד ועשו
שמן עגול שיש עושין העגול
הוא דליעור אומן

[illegible]

חשקן שלמה על ר"ח (א) אולי הפרכא הוא דהא בירושלמי מצינו דאף לר"י דאם

דמהך צרייחא פריך התם
אלא לדבר הניטל והוא חירך
ל' דדבר שמלאכתו לאיסור
או לצורך מקומו אלל לצורך

רבינא אמר לעולם לא תיפוך ורבי יהודה לדבריהם דרבנן קאמר להו דדידי אפילו בראשון נמי שריא דאוכלא דאפרת הוא אלא לדרכו אודו לי מיהת דבשני שריא דשתי קדושות הן ואמרי ליה רבנן לא קדושה אחת היא רבינא בריה דרב עולא אמר הכא בתרגומא העומדת לגדל ביצים ור' יהודה תעמימה דאית ליה מוקצה מתיבי ^(א) אחד ביצה שגולדה בשבת ואחד ביצה שגולדה ביום"ט אין מטלטלין אותה לא לכסות בה את הכלי ולא לסמוך בה כרעי המטה ^ב אבל כופה עליה את הכלי בשביל שלא תשבר ^ג וספיקא אסורה ^ד ואם נתערבה באלף כולן אסורות בשלמא לרבה דאמר משום הכנה הוי ספיקא דאורייתא וכל ספיקא דאורייתא לחומרא אלא ^ה לרב יוסף ולד' צחק דאמרי משום גזרה ספיקא דרבנן היא ^ו וכל ספיקא דרבנן לקולא (א"ט) ^(ז) סיפא אתאן לספק טרפה אי הכי אימא סיפא נתערבה באלף כולן אסורות אי הכי אימא בשלמא ספק שרי"ט ספק חול' הוי ^ח דבר שיש לו מתירין ^ט וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל אלא אי אמרת ספק טרפה דבר שאין לו מתירין היא ותבטל ברובא וכי תימא ביצה חשובה ולא בטלה הניחא למי"ד ^י כל שדרכו לימנות שנינו אלא למי"ד את שדרכו לימנות שנינו מאי איכא למימר דתנן ^{יא} מי שהיו לו חבילי תלתן של כלאי הכרם ידלקו נתערבו באחרות ואחרות באחרות כולן ידלקו דברי ר' מאיר וחכמים אומרים יעלו באחת ומאתים שהיה ר' מאיר אומר את שדרכו למנות מקדש וחכמים אומרים אינו מקדש אלא ששה דברים בלבד ר' עקיבא אומר ישבעה ואלו הן אגוזי פרך ורמוני בארץ וחביות סתומות וחלפי תרדמין ^{יב}

קִיבָּא מוֹסֵף אֶף כְּכוּרוֹת שֶׁל בַּעַל הַבֵּית " הֲרָאִי
 יוֹסֵם כְּלָאֵי הַכֶּרֶם וְאוֹתוֹמֵר " עֲלֵה רַבִּי יוֹהָנָן אֹמֵר
 מִשְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיָשׁ אֹמֵר כֹּל שֶׁדִּרְכוּ לַמְנוּת שְׁנֵינוּ
 לֹא לְרַבִּי יוֹהָנָן מֵאֵי אִיכָא לְמוֹמֵר אֹמֵר רַב
 עֲשִׂיתָ הוּא דְאֹמֵר כֹּל דְּבֵר שְׂבֻמְנָן אֶפְ"ר בְּרַבְּנָן
 תַּנְחִינָם " לִישׁרָא קִצְיוֹת שְׁדִרְסָה עַל פִּי עֲגוּלָּה
 עַל פִּי הַבֵּית וְאִינוּ יוֹדְעֵי בִּאּוּר חֲבִית דְּרִסָּה
 כּוֹרֵת דְּרִסָּה ר' מֵאִיר אֹמֵר ר' אֲלֵיעֶזֶר
 אֹמֵר

ה' ר' מאיר אומר. כלומר להכי אומר ר' מאיר כולן דילקו וכל המתעוררין בן: והבאים אחרים. כל מירות ששעלם וסוף הן: קיחה. לקח כרובים גדולים עם עלין שלכן וכרוב שסוף הן מין אלן ועלה טעמה צהן מקדשן את ערובתן שסוף הן אלן מקדשן ערובתן בציסור כללי הכרס: את שדורו מאה לבצירתה לדליל דקדקתן בינה לא בטלה כר' מאיר: אפילו צמדי דרצנן כגון ליטורא קאיטות דליירי בתרומת ימים שמיצבו שבה וקצנן בתקיעת והוא שס כלי העשו לכן בגבינה והוא נקרא^ל עגולי דבינה וכשצנן למוכרן מפרדן ואינו יודע באיזה עגול. אבל יסע של פיו הוא ולא בתוכו כדן על פי שאין לערות תחתונת בספק דמוע מלטרפות התורה

[illegible][illegible]

סלקא דעתך ספק גולדה צי"ט ספק
בחול אסורה צי"ט: ספק דרבנן היא.
דפי' ודאי משום גזירה הוא דלחמסר
לא הוי' לה ספקא הוא ספק במדי
דאסור מדרבנן: א"ספק טריפיה. ספק
גולדה מתנגלות טרפה ולא צי"ט
קאי ולידדי דלמדי דאסור צלה איירי
נמי צלה: שיש לו מותרין. שיעול
לאכלא אחר צי"ט צהיתר גמור: אסא:
בא"פ א"א ב"פ. ואע"ג דלמלאריתא
חד צהירי צביל דלחמסר (שמות כג) אסור
רביס להטות אחרמור רבנן הוולץ וס' לו
מותרין לאסור זמן לא יאכלנו דאסורא
דז' צבילא הנהיר צ"ס. לקמן: כ"ז שדרבו
צ"משת שנינו. צמשת ערלה דלקמן"
ללא צביל משמע כל דבר שיש צי' אדם
המקפידין עליו מפני חשיבותו למכור
צמנן צ"מ המי הרבה מוכרין אותה
במנן: צ"מ צמנן דאסור את שדרבו.
דמשמע את המיוחד לכן שאין אדם
מוכרין באומד: מאי איבא צ"ס. הכי
צ"מ הרבה (מן) מנכת צבילא בלא
צ"מ: ת"ת. (ב) קטנית (ג) למתק קדירה
פילוגי: ר' בעל"ז: י"ד. דקין בלא הכנס
שנאמר (דברים כ) סן מוקדש מוקד
אש דאסורי צנהא: י"ז. יע"ז באחת
ובאחרים. אס נתפרש אחד מן
צמנתיס של היתר יעלה אחד מן
ודלע והשאר מותרין וזה שיעור

ואמר ר' מאיר כוון ידלקו ויהי להו ביטול שהיה ר' מאיר אומר הוֹאֵל אוֹמְרִים. כל פירות שצבעם צבעים חוץ מששה דברים הללו המצוין להם עם ענין שלהן וכרוב של א"י היה גדול כאלון בראדמירין בבתומות ים מקדשן את ערוביהן משום ערלה: והראוי לְבִאֵי הַכֶּרֶם. כגון קוֹר כֵּלָא דְמֶרְס. את שדרבו יִמְנֹת שְׁנֵי. במלמיה דר' מאיר: לא צלמה כר' מאיר: הֵיא תְנֵא. לְעֵיל: תְנֵא. דְלִירִי נִצִי לִיטְרָא. א קֵטְעוֹ דְלִירִי בתרומת פירות דרבנן לא בטול בדמפרש לקמיה: ועו והוא שם בלי העשו לכל וחותכין צ עוקלי המאכלים ואחר כך דורסין ובושצין למוכרין מפרדין במגרפיה ומוכרין במשקל לִיטְרָא: שדרסה ידע שעל פיו הוא ולא בחבור: רבי מאיר אומר. כן תמלקו ר' אליעזר בכפסן כלום דמכרסות התחמטות אל הפומין של כל העולין הללו: רואין

[illegible]

77 (א) [לָקַחְנָם 7.] שָׁחַ 77
 78 (ב) [שָׁחַח לִי וְשִׁינִי] שָׁחַח 78
 79 (ג) [לָקַחְנָם לֹט.] יָצוּחַ 79
 80 (ד) [שָׁחַח לִי וְשִׁינִי] שָׁחַח 80
 81 (ה) [שָׁחַח לִי וְשִׁינִי] שָׁחַח 81
 82 (ו) [שָׁחַח לִי וְשִׁינִי] שָׁחַח 82
 83 (ז) [שָׁחַח לִי וְשִׁינִי] שָׁחַח 83
 84 (ח) [שָׁחַח לִי וְשִׁינִי] שָׁחַח 84
 85 (ט) [שָׁחַח לִי וְשִׁינִי] שָׁחַח 85
 86 (י) [שָׁחַח לִי וְשִׁינִי] שָׁחַח 86
 87 (יא) [שָׁחַח לִי וְשִׁינִי] שָׁחַח 87
 88 (יב) [שָׁחַח לִי וְשִׁינִי] שָׁחַח 88
 89 (יג) [שָׁחַח לִי וְשִׁינִי] שָׁחַח 89
 90 (יד) [שָׁחַח לִי וְשִׁינִי] שָׁחַח 90
 91 (טו) [שָׁחַח לִי וְשִׁינִי] שָׁחַח 91
 92 (טז) [שָׁחַח לִי וְשִׁינִי] שָׁחַח 92
 93 (יז) [שָׁחַח לִי וְשִׁינִי] שָׁחַח 93
 94 (יח) [שָׁחַח לִי וְשִׁינִי] שָׁחַח 94
 95 (יט) [שָׁחַח לִי וְשִׁינִי] שָׁחַח 95
 96 (כ) [שָׁחַח לִי וְשִׁינִי] שָׁחַח 96
 97 (כא) [שָׁחַח לִי וְשִׁינִי] שָׁחַח 97
 98 (כב) [שָׁחַח לִי וְשִׁינִי] שָׁחַח 98
 99 (כג) [שָׁחַח לִי וְשִׁינִי] שָׁחַח 99
 100 (כד) [שָׁחַח לִי וְשִׁינִי] שָׁחַח 100

הנהגות הב"ח

[illegible]

גליון הש"ם

גמ' סיפא אתאן לספק
שרפה. ע' חולין דף סד
ע"א תוד"ה שאלס ריקמה
ובשער מקובל' צנ"ק דף
מו ע"א ד"ה מאי טעמא:

לְעֹזֵי דַעַת"י

פיל'וג"ד. פירוש חלתן,
הנחת חלצה (עיין ערוך
ערך חלתן):

ליקוּמִי רֵשׁ"י

[גרפס בדף 7.]

הנהות וציונים

[illegible]

באלף לא בטיל ואפ"ה דוקא ודאי אבל ספק לא, וטעמא משום דכל שהוא בספק ספיקא התר גמור משוי' ליה וא"כ אפי' לשיש לו מתירין (למה) [נמי]¹¹⁷, הלכך אפי' בריה דלא בטלה או דבר שדרכו לימננות כל שיש בו ספק ספקא מותר לאלתר. ואינו דומה לספק אחד בשל דבריהם דשרי כספק ספקא בשל תורה ואפי' הכי אסיק רב אשי לקמן בדבר שיש לו מתירין אסור דהתם היינו טעמא דכיון דבספק אחד כנגדו בשל תורה אסור אלא דמשום שהוא בשל דבריהם הקלת בו להתיר בספק אחד כל שיש לו מתירין לא תקל בו¹¹⁸.

בשלמא לרבה דאמר משום הכנה הוי ליה ספיקא דאורייתא. פי' משכחת לה דאורייתא ב"ט אחר שבת¹¹⁹ ומתני' אית ליה אוקימתא, אלא לרב יוסף ולרב יצחק גזרות דרבנן נינהו ולא משכחת לה לברייטא אוקימתא, והא דלא מקשו מינה ג"כ לרב נחמן דהא מוקצה נמי דרבנן היא¹²⁰ היינו משום דכבר אידחיא ליה בקושין, ואי נמי דאמר לך רב נחמן דהאי תנא סבר מוקצה דאורייתא וכדבעי רבה למימר בפרק אלו עוברין בפסחים¹²¹.

אלא לרב יוסף ולרב יצחק קשיא. תמיה לי אמאי לא אוקמא כתנאי דלקמן¹²² דתניא נולדה בשבת תאכל ביו"ט ביו"ט תאכל בשבת ר' יהודה אומר משום רבי אליעזר עדין הוא

הוי ליה ספק ספקא. וק"ל בהא דאמרי' בריש פ"ק דכתובות¹¹⁴ דאומר פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסרה עליו מ"ט דשויה אנפשיה חתיכה דאיסורא ואקשי' אמאי ספק ספיקא הוא ספק תחתיו זינתה ספק אין תחתיו זינתה ואת"ל תחתיו זינתה ספק באונס ספק ברצון והתם אין הספקות באות מכח התערובת ואפ"ה אתה דן אותן בספק ספקא להקל. ויש לתרץ דהתם שאני שאי אפשר לה לדון לפניך אלא בשתי ספקות ואי אתה יכול להחמיר עליה ולומר היאך תתיר וכבר אסרתה כמו שאתה אומר בזו שהיא ספק חול ספק של י"ט שמינך] עמדה עלינו באיסור ואח"כ נתערבה באחרות ונתוסף בתערובת ספק זה השני. ומ"מ בירושלמי¹¹⁵ מצאתי סיוע לדברי ר"ת ז"ל ב"ש אומרים תאכל וב"ה אומרים לא תאכל כשם שהיא אסורה לאכול כך היא אסורה לטלטל, נתערבה אחד במאה או אחד באלף כולן אסורות, מה כמאן דאמר ספק הכן אסור ברם כמאן דאמר ספק הכן מותר מודה הוא הכא שהוא אסור. נשרים ספק מהיום נשרו ספק נשרו מאתמול ברם הכא יש כאן אסורה¹¹⁶ והיא מוכחת על כלן, עד כאן. ומדברי ר"ת ז"ל נלמוד דכל ספק ספקא אפי' בדבר שיש לו מתירין מותר לאלתר דהא טעמא דברייטא דקתני נתערבה באלף כולן אסורות משום דהוי דבר שיש לו מתירין ואפי'

[07/07/2018]

דברי רבנו מטעם הנ"ל, ולרבנו ס"ס מותר אף לרב אשי למסקנת הסוגיא. 119 כ"כ מהרש"א. 120 כה"ק תוס' ישנים עה"ג, ותי' דמוקצה חמירא והוי כעין דאו'. וצ"ב מאי שנא מכל הני גזרות דרבנן, משום משקין שזבו או פירות הנושרין דלא חמירו דמתירין בספקן. ושמעתי מהגר"ש"א דהנה איתא בשבת קכג, ב דאיסור מוקצה נתחדש בימי נחמיה בן חכליה ויש לעיין בזה דאיתא בשבת ל, ב כשמת דוד שאל שלמה בנו איך אפשר לטלטלו, וענו לו דאפשר ע"י ככר או תינוק, הרי שמוקצה נאסר קודם נחמיה בן חכליה. ונראה מזה שעצם איסור המוקצה היה כבר בימי נביאים ראשונים וחזקו איסור זה בימי נחמיה בן חכליה, נמצא דיש למוקצה שורש בדברי קבלה ולכן ספיקו לחומרא, ודנין ליה כספיקא דאו'. וכ"מ מהרמב"ם פכ"ד משבת הי"ב דמוקצה שורשו מדברי נביאים, וראה מ"ש בקרני ראם. 121 מז, ב. 122 ד, א.

לפני הנפילה, ועי' מיקלש קליש איסורא ושפיר חשיב בכה"ג ס"ס. נמצא דלר"ת מועיל להסיר לאחר נפילה אבל צריך להסיר מכל בגד ובגד, ולר"י בעינן דוקא לפני נפילה מאותו הבגד. 114 ט, א. 115 כאן ה"א. 116 לפנינו שם: אחת לאסור. 117 שיטת ר"ת מוכחת במרדכי ס"פ כל הצלמים, ודעת רבנו שמחה שם דכל ס"ס מותר אפי' אחד בגוף ואחד בתערובת, אבל במקום שיש מתירין יש לאסור. 118 עיין בפר"ח יו"ד קי סקמ"ג שתמה איך לא שמיע ליה לר' שמחה דלר"ת ס"ס אפי' במקום שיש מתירין מותר כמ"ש רבנו כאן, ותי' דיתכן דהא דקאי אוודאה היינו בהו"א שפירשו משום הכנה או משום ספק טרפה, אבל למסקנה שאמר רב אשי דיש להחמיר בדבר שיש לו מתירין אפי' בספק דרבנן, הרי יש להחמיר גם בס"ס מה"ט. ועיין בטעם המלך פ"א מיו"ט ה"כ שהר"ן בשיטה כ"י למוהר"א פאפא דחה

היו מקפידים, וכן משמע לשון התוס' שכתבו אם לא ע"י טורח הציטוט, ועוד שאם היה אפשר ליקח ממנו קודם הציטוט, א"כ איך ציטטו הרי אז יכולין למפלגה, אלא ודאי שאם היו לוקחים קודם הציטוט היו מקפידים, ואפילו הכי אי לאו דעגל טריפה הוי לא היה צוה שום איסור, ולדעת השב יעקב הרי השחיטה באיסור היתה שאז היה של נכרים לגמרי, אלא ודאי דגם של נכרים אם עתיד ישראל לאכול ממנו כזית מותר^א.

ועוד קשה איך אפשר דשל נכרים שאסור אפילו לצורך ישראל, א"כ מה הקשו התוס' שם בד"ה הואיל ומקלעי אורחים וכו', תימה דבפרק המצניע [שבת ז"ה ע"א] הרודה חלת דבש ציו"ט סופג את הארבעים, ואמאי לוקה נימא הואיל ומקלעי אורחים וכו', עיין שם בתוס', ואמאי קושיא ודלמא מיירי בדבש של נכרים, אלא ודאי אפילו של גויים אם יודמנו לו אח"כ אורחים ויקנה מהנכרים לא עשה איסור למפרע וחזי ליה לקנותו אח"כ, ומוכח דלא כשב יעקב^ב. ואין לומר דעיקר כוונת התוס' איך לוקה, כיון שאין האיסור אלא בצביל שהוא של נכרים הוה לאו הבא מכלל עשה לכם ולא לנכרים, וכמו שכתבו התוס' בדף י"ב ע"א בד"ה השוחט וכו', לענין נדרים ונדבות וכו'. דהרי דוקא לצית הלל כתבו התוס' כן דאית להו מתוך, אכל לב"ש הרי אמר שם בהדיא דגם שוחט עולת נדבה לוקה, ומאן שמעת ליה שם בפרק המצניע דף ז"ה ע"א דרודה חלת דבש לוקה ר' אליעזר, ור' אליעזר היינו צית שמאי, והתוס' הביאו במס' ציצה דף ל"ד ע"ב בד"ה ואומר מכאן אני נוטל וכו', בירושלמי [פ"ד ה"ז] מחלפא שיטתייהו דצית שמאי דהא ר' אליעזר שמותי הוא, עכ"ל התוס' שם בשם הירושלמי. הרי דרמי ר' אליעזר וצית שמאי אהדדי, וא"כ ר' אליעזר היינו צית שמאי ולצית שמאי שפיר לוקה בשל נכרים כדרך שלוקה בעולת נדבה, וא"כ איך הקשו התוס' תימה על הך דחלת דבש^ג, אלא על כרחך אפילו בשל נכרים אם חזי אח"כ לישראל מותר. ונדרים ונדבות יפה כתב מעלתו ששם עיקר השחיטה בצביל גבוה, וכמו שפירש רש"י, אכל לישראל השוחט צהמת נכרי לפי שרונה לקנות ממנו בשר עיקר השחיטה היא בצביל ישראל^ד.

והחשש השני שחשש בעל שב יעקב שמא יזדמן שר גדול שיקנה כל הבשר אכל הקצב נכרי ולא ימכור מזהמה זו ליהודי, זו חשש רחוקה ומלתא דלא שכיחא כלל,

ומכ"ש שכתוב בשר סגי^ה, דלענין שחיטה אין חילוק בין יש לישראל ממנו בשר הרצה או כזית אחת, ואיך יהיה אפשר שלא יוכל הקצב למכור ליהודי מכל הבהמה כזית. וק"ו הדברים, אם צהמה שנדרסה צרגלים שצריכה צדיקה מותר לשחטה ביום טוב ולא חיישינן שמא תמלא טריפה, והוא צעיר בגמרא ציצה דף ל"ד ע"א ואיפשט לקולא כמו שפירש הרא"ש שם [פ"ד סי' ט"ו], וכן דעת הרמב"ם בפ"ב מהל' יו"ט [ה"ד], אף דאיתחזק ריעותא. ואין לומר דשאני התם שיש חזקת היתר, מה שאין כן צהמה זו מה חזקת היתר יש לה שנימא חזקה שימכור ממנה לישראל, הא ליתא, דגם בשאר צהמות דעלמא אפילו לא איתילד שום ריעותא איזה חזקת היתר יש לה, ומה דאמרינן [שם כ"ה ע"א] בחזקת היתר עומדת, היינו חזקה דאחי מכח רובא וכמו שכתב המג"א בסי' תצ"ח ס"ק ט"ז, וא"כ גם כאן יש רוב^ו שהרי ממש בכל עת מוכר הקצב ליהודים. ואין לומר דבשלמא בשאר צהמות ששוחטין ביום טוב ולא חיישינן שמא טריפה דסמכין ארובא, אכל כאן יש ספק ספיקא לאיסור, חדא שמא תמלא טריפה^ז, ואח"ל כשרה שמא לא ירצה הקצב למכור ממנה לישראל, זה אינו, דהכל ספק אחד שמא יאכל ממנה ישראל שמא לא יאכל, ובפרט שחשש שמא לא ימכור אפילו כזית לישראל אינו נכנס בגדר ספק כלל.

ועוד דהרי ציצה דף כ"א [ע"א] גבי בלשם שצאה ושחטנו להם עגל, כתבו התוס' [ד"ה חזינן] שהעגל של הנכרים היה, וכבר הוכחתי לעיל שאחר השחיטה היו ג"כ מקפידין אם היה לישראל נוטל מעט רק ע"י הציטוט אין מקפידין, וא"כ ג"כ קשה איך הותר השחיטה, שמא יחזרו הבלשם ולא יתנו לבשל לישראל ולא יתנו מאומה לישראל ונמצא שחט לצורך נכרים, ואפילו הכי משמע התם דאי לאו דעגל טריפה היה לא היה שום איסור צוה, אלא ודאי דלא חיישינן שיחזור צו הנכרי. וידעתי שראיה זו יש לדחות דשאני התם שמסרו העגל ליד היהודים משא"כ בקצב נכרי שהצהמה צידו. מ"מ נראה שדי צריכה ראשונה, ובפרט שבעל שב יעקב כתב צעמנו שכל הגאונים שלפניו נהגו היתר בדבר והוא ז"ל המציא חומרא זו מדעתו, והמיקל לא הפסיד, ואין חילוק בין צהמת ישראל ובין צהמת קצב נכרי המוכר לישראל לענין שחיטה ביום טוב כלל. והנראה לענ"ד כתבתי.

סימן ל

תינוק שנולד בין השמשות, למולו ביו"ט שני

שאלה

תשובה

תינוק שנולד בין השמשות ושמיני ספק חשיעי שלו חל הגם שדין זה מפורש בשו"ע יו"ד סימן רס"ו סעיף ח' ציו"ט שני של גליות אימתי נימול. שאין ספיקו דומה אפילו יום טוב שני של גליות, מ"מ

ספיקא שהרי יש לו מתירין למחר, אבל ספק מוכן הוא ספק ספיקא צמידי דרצנן¹. ועיין שם ציו"ד צט"ז ס"ק י"א¹.

ובזה מיושב מה שחמה המג"א צסי' תצ"ז ס"ק ד' על מה שפסק השו"ע להתיר ספק מוכן ציו"ט שני, שהרי צסי' תקט"ו [ס"ח] אסר נכרי שהציא דורון אם יש צמינו צמחוצר, אעפ"י שהוא ספק אם נתלש היום, ואסר שם אפילו ציו"ט שני, וכן צסי' תקי"ג ס"ס ו' כתב צנכרי מסיח לפי תומו נאמן ציו"ט שני לומר שנוולדו כבר, והקשה המג"א למה לי עדותו של הנכרי כלל ציום טוב שני שהרי הוא ספק ספיקא. ולפי מה שכתבתי אחי שפיר, מסי' תקי"ג לא קשה מידי, ששם מיירי ציו"ט שחל אחר השבת ואם נולדה היום אסורה מן התורה, וא"כ אף דאיכא ספק ספיקא לא מהני דבר שיש לו מתירין באיסור דאורייתא, ולכך צעין שיהיה ג"כ מסיח לפי תומו, אבל כאן צסי' תצ"ז צספק מוכן ציו"ט שני, לא מיירי ציו"ט שאחר² שבת². ומה שהקשה מסי' תקט"ו, נראה דמ"ש שם וכן אם הוצא ציו"ט שני וכו'. מיירי צודאי ניולד או נתלש צו ציום.

ולפי מה שכתבתי, מה שנרשם צשו"ע ציו"ד שם סי' רס"ו, טור צשם הרא"ש, הוא טעות, שהרי הרא"ש [כלל צ' סוף דין א'] מחיר ספק ספיקא אפילו בשל תורה אפילו דבר שיש לו מתירין אם צ' הספיקות הם צגופו, וכמ"ש הש"ך שם צסי' ק"י ס"ק נ"ו צשמו, והטור צשם הרא"ש לא כתב אלא צודאי מילה שלא צומנה. וצריך לומר שהמחבר כתב כן מעצמו, ונשען על הר"ן שמשמע צריש פרק אין דין מדבריו שמחלק צספק ספיקא דבר שיש לו מתירין וכו' צין איסור דרצנן וצין איסור תורה³.

והנה ראיתי להפרי חדש צסי' ק"י שם [ס"ק מ"ג] שכתב דעת המחבר שאפילו דאורייתא מותר ספק ספיקא דבר שיש לו מתירין, ולכן אני תמה על שהחמיר המחבר צמילה. ועוד שהרי לדעת הפוסקים דלא מקרי יש לו מתירין אם חוזר לאיסורו כמו חמץ צפסח, כמבואר [שם] צסי' ק"ב סוף הסימן צהג"ה, וכן קיימא לן, שהרי חמץ צערב פסח צטל צששים, ומ"ש הש"ך צסי' ק"ב ס"ק י"ג דהיינו שלא צמינו, אינו נראה, שהרי צאו"ח סי' תמ"ז סעיף צ' כתב שצערב פסח דינו כשאר איסורים, וא"כ משמע צצין צמינו וצין שלא צמינו צטל כמו שאר איסורים, וכן כתב המג"א שם צס"ק מ' דהכי קיימא לן דחמץ לא מקרי דבר שיש לו מתירין. וא"כ ג"כ צציווק הזה למה נחמיר צספק ספיקא מטעם דבר שיש לו מתירין, הרי חוזר לאיסורו שאם לא ימהלנו צחול ויגיע שבת או יו"ט יחזור לאיסורו⁴. לכן נראה לענ"ד דהמחבר אגב שיטפא כתב וכן יו"ט שני של גליות, וכוונתו צודאי שלא צומנה, והוא דברי הרא"ש ממנו, אבל

אני צעניות דעתי קיוהא קא חזינא דצברי מרן המחבר צדין זה. חדא שעצב דרכו וסדרו צכל מקום להיות נמשך אחר דעת הרמב"ם, ואפילו צמקום שרצים חולקים עליו המחבר מחפש צדדים למצוא מקום לפסוק כמותו, ועכ"פ אינו משמיט דבריו לגמרי ומציא דבריו צשם יש מי שאומר, וכאן צדין זה לא הציא צספרו צית יוסף שום חולק על הרמב"ם [פ"א ממילה הט"ו] שמתיר ציו"ט שני אפילו מילה שודאי עבר זמנה⁵, רק הרא"ש [צתשובה סוף כלל כ"ד], ואיך החליט צשו"ע כדעת הרא"ש לחלוטין צסתם כאילו אין שום חולק, וכבר צאמת חולק עליו הש"ך צס"ק ח' ופסק כדעת הרמב"ם. אלא שיותר מזה גדלה הפליאה, שדין זה שפסק צשו"ע דספק מילה שלא צומנה אינו דוחה יו"ט שני של גליות, זה לא עלה על דעת הרא"ש מעולם, דהרא"ש קאי על מי שנוולד צערב שבת צין השמשות לשבוע שאחר ספק שמיני חלו שני ימים טובים של גליות צאחד צשבת וצשני צשבת, שנימול ליום י"ב, ושם ציום טוב שני כבר עבר זמנה צודאי, אבל מי שספק שמיני שלו ציו"ט שני, מהי חיתי לאסור, והלא יש כאן ספק ספיקא שמה היום זמנה ואם תימצי לומר היום אחר זמנה שמה היום חול שהרי יו"ט שני ספק הוא⁶. ועלה דעתי לומר דזה הוא דבר שיש לו מתירין שיכול למול אחר יו"ט וצבירא ליה להמחבר דבר שיש לו מתירין אפילו ספק ספיקא אסור⁷, וכמו שכתב רמ"א [שם] צסי' ק"י סוף סעיף ח' צהג"ה. אלא דקשה דהרי המחבר עצמו פסק צאו"ח סי' תצ"ז סעיף ד' שספק מוכן מותר ציו"ט שני, והש"ך צסי' ק"י ס"ק נ"ו הקשה דצאו"ח שם סי' תצ"ז לא הגיה רמ"א לדברי המחבר כלום וכאן כתב רמ"א שיש להחמיר דבר שיש לו מתירין וכו' צספק ספיקא, וצריך הש"ך דיום טוב שני קיל טפי שאינו אלא מנהג, אי נמי דדוקא צספק ספיקא שעל ידי חערובות מחמיר דבר שיש לו מתירין, אבל ציש ספק אם יש כאן איסור כלל מחיר ספק ספיקא דבר שיש לו מתירין, ע"ש צש"ך. ולפי שני החירונים נשאר קשה למה החמיר צמילה ציו"ט שני צספק ספיקא הא ג"כ יש כאן ספק אם יש כאן איסור כלל דשמה היום זמנה⁸. ואמנם הנראה לענ"ד דדעת הרמ"א כמ"ש צשם הר"ן [ציצה י"ג ע"א מדפי הרי"ף] לחלק דבר שיש לו מתירין צין איסור דאורייתא לאיסור דרצנן לענין ספק ספיקא, וצשל תורה לא מהני ספק ספיקא דבר שיש לו מתירין, וגם דרצנן ספק אחד אסור דבר שיש לו מתירין, אבל ספק ספיקא מותר, וא"כ ספק מוכן ציו"ט שני שהוא ספק ספיקא צמידי דרצנן שתיק רמ"א צאו"ח סי' תצ"ז והסכים להמחבר להתיר, אבל ציו"ד סי' ק"י שכתב רמ"א לאסור ספק ספיקא דבר שיש לו מתירין, היינו צשל תורה⁹. וא"כ גם דברי המחבר לא סחרי אהדדי, שמילה צספק שמיני ציו"ט שני שהוא איסור תורה החמיר צספק

1. וכ"כ בדגמ"ר יו"ד סי' רס"ו ס"ח בהג"ה. 2. וכ"כ בדגמ"ר או"ח סי' תצ"ז במג"א סק"ד. 3. וכ"כ בדגמ"ר יו"ד שם, וע"ע לעיל סי' כ"ה סוד"ה והנה אמרתי.

ומיהו מה שתמה למה נחמיר במילה טפי מבמת
בי"ט שני [או"ח סי' תקכ"ו ס"ד], לק"מ דהעמידו
דבריהם לכל מילי, אפילו בביעור חמץ בי"ט שני,
כמ"ש להלכה פר"ח בא"ח סי' תמ"ו סק"ב וז"ל
ואף בי"ט ב' העמידו דבריהם אף אם לא ביטל,
משום דמוקצה הוא, וב"ד מתנין לעקור דבר מן
התורה בשב ואל תעשה וכו' ע"ש. ונראה דגם הרב
המחבר שמביא שם [ס"ב] דעת הא"ח בשם יש מי
שאומר כדעת יחיד מיהא שי"ט ב' דינו כחול המועד,
היינו אם לא ביטל דוקא ובדליכא אלא טלטול
מוקצה בעלמא, אבל לשורפו לא כמ"ש ט"ז ומג"א
שם סק"ד. ובט"ז שם יש ט"ס, שכ' שם בדעת
הרמב"ם להתיר י"ט ב', וצ"ל לאסור ג. ועיין בספר
חמד משה שם כי שפתיו ברור מללו, ודוקא במת
הקילו ואין לך אלא מה שאמרו חז"ל:

אמנם בגוף הדין אומר אני שלפענ"ד הדין עם
הרב המחבר שהעיקור כהרא"ש בזה דמילה
שלא בזמנה אינה דוחה אפילו י"ט ב', והעיקור נמי
כהבנת הרב"י דאפי' ספיקא אינו דוחה. דהנה הטור
[סס"י רס"ו] מייתי דעת רמב"ם פ"א מה' מילה
[הט"ו] דכל שאינו דוחה שבת אינו דוחה י"ט ולא
י"ט ב' של ר"ה, אבל י"ט ב' של גליות דוחה, וכן
מילה שלא בזמנה אינה דוחה ב' י"ט של ר"ה,
והרא"ש בתשובה סוף כלל כ"ו כתב בפשיטות שאינו
דוחה י"ט ב' של גליות, והתנא במתני' שבפרק
ראד"מ [קל"ז ע"א] שלא הזכיר אלא ב' י"ט של
ר"ה, משום דתנא בא"י קאי שם חיבר המשנה וליכא
אלא ב' י"ט של ר"ה, וכ"כ התשב"ץ ח"ג סימן
רפ"ד מלשון רש"י פסחים מ"ז ע"א גבי לחם הפנים
נאכל לט' לעשרה ל"א וכו', פירש"י ושני י"ט של
ר"ה דוקא נקט משום שבזמן לחה"פ לא היו ב'
י"ט של גליות עכ"ל, דמשמע אלו היה ב' י"ט היו
דוחים לחה"פ, אע"פ שאפילו לפני מלך בשר ודם
אין עושין להעריך פת יושן נושן, אפ"ה היו מעמידים
דבריהם, וה"ה מילה שלא בזמנה בי"ט ב'. אלו
דברי התשב"ץ ז"ל:

ונהירנא כד הוינא טליא בעברי דרך ק"ק פראג
זכיתי לראות פני הגאון צל"ח זצ"ל,
ואמרתי לו במה שתמה בספרו [שם] על פירש"י

עשה רק פסח ומילה, אבל באינך כולוהו אית בהו
לאוין ואז מחייב אפילו אעשין שבהם, וזה ברור
לפע"ד:

ומופלג אחד הקשני הרי מילה נמי בלאו דכתיב
[שמות י"ט ה'] ושמרתם את בריתי ג. וה"ל
לאו, כדמקשה ש"ס כה"ג ממש בעירובין צ"ו ע"א
ובתוס' ד"ה השמר יע"ש, וא"כ איך אמר תוך
ממילה ג. והשבתי דכל פרשת מילה לא מיירי מגדול,
אלא מזהיר על האב למול בניו ועל האדון למול
עבדו, ועל זה ליכא כרת, ועל זה כתיב שמירה
דקרא, אך בסוף הפרשה כתיב [בראשית י"ז י"ד]
וערל זכר אשר לא ימול ונכרתה, זה הפסוק לבדו
מיירי מגדול, ואהא לא כתיב שמירה ושם נאמר
כרת. ואין זה סותר למ"ש לעיל, דהכא אין כרת
במקום לאו כלל כי הלאו דשמירה הוא במקום שאין
כרת, משא"כ נדה ומקדש ושבת דעיקור כרת על
הלאו ושוב אפי' ליכא לאו מ"מ לא פקע כרת מיניה.
ואין להאריך, וה' שנותני יאריך כסאו וקרנו ירום
כנפשו היפה. א"נ:

משה"ק סופר מפפד"מ

תשובה רנב

שיל"ת, מש"ק י"א לירחי תליתאי פה ק"ק מ"ד.
שלומים אלומים לחכם מחוכמים י"ג הרבני הדיין
המצויין המופלא בש"ת מהו' רפאל גלונג ז"י:

ע"ד שאלת חכמתו בספק מילה שלא בזמנה בי"ט
שני של גליות, שפסק הרב המחבר בי"ד סי'
רס"ו סעי' ח' שאינה דוחה את י"ט ב', והש"ך
האריך לחלוק עליו שם בס"ק ח', ובספר דגול
מרבבה הקשה עוד אפילו לפסק המחבר כהרא"ש
מ"מ מג"ל שאפי' ספיקא אינו דוחה, ודחיק לשנויי
משום דה"ל דבר שיש לו מתירין לאחר י"ט ולכן
מחמירין בספק ספיקא. ומעלתו עמד על זה מה
שייך כאן יש לו מתירין, הא דלמא הוה זמנו היום
וזה א"א למחר וליומא אחריו לקיים מצות עשה
של ביום השמיני ימול, ובלאה"ג זריזים מקדימים
למצות, אלו תוכן דבריו. והדין עמו בזה בלי ספק ג.

ב) פשטיה דהאי קרא לא איירי בברית מילה, ורק במכילתא
שם איתא דר"ע דריש לה לענין ברית מילה, ומתוך דברי מן
בסמך נראה שכונתו לקרא בראשית י"ז ט' ואתה את בריתי
תשמור, ומ"ש קרא דיתרו הוא משיגרת לישנא.
ג) כן הקשה גם בתו"מ השלם סוף פרשת לך ד"ה ואתה,

ותירץ בקיצור כדבסמך. ובלקוטי הערות הובא מו"מ ארוך
בביאור כונת הקושיא, ע"ש.
א) עיין לעיל סי' ר"נ ד"ה אך מ"ש, ובהערה שם.
ב) וכ"כ בהגהות מן על שו"ע שם.

הנושרין כיון שהיו אסורין בטלטול בין השמשות שהרי היו מחזירין אף שנתלשו מ"מ כיון שגם עתה אסורים מטעם גזירה שמא יעלה ויתלוש אסורים גם בטלטול, ואף שר"ש לית ליה מוקצה לבין השמשות כמבואר בשבת דף קנ"ו ע"ב בתוספות ד"ה והאר"י וכו', היינו היכי שהותר עתה לגמרי אבל היכי שגם עתה נשאר אסור באכילה נשאר באסור הראשון לגמרי גם בטלטול, וכיון שפירות הנושרין אסורים בטלטול גם ביצה לרב יוסף אסורה בטלטול, ועיין במה שנבאר בסמוך בדברי התוספות.

שם ואם נתערבה באלף כולן אסורות. עיין מ"ש בחידושי לפסחים (ט: בסוגיא דתשע ציבורין והוא בחיבורי דף י"א ע"ג בד"ה ועל פי מ"ש וכו' דמטעם דבר שיש לו מתירין אין לאסור הטלטול. דבשלמא לענין אכילה שמה שיאכל היום לא יאכל למחר אמרינן עד שיאכלנו באיסור יאכלנו בהיתר אבל לענין טלטול יכול להשתמש גם היום גם מחר יעו"ש, א"כ אם מטעם דבר שיש לו מתירין אתנין עלה על כרחך הך כולן אסורות היינו אסורים באכילה אבל בטלטול מותרין. ואף למה שיבואר בדברינו בפ' אין צדין דף כ"ד ע"ב [ד"ה אר"ן] שאם אנו אוסרין מטעם דבר שיש לו מתירין באכילה שוב ממילא הטלטול אסור, דכל דבר האסור באכילה בשבת וי"ט ממילא הוא מוקצה וכל מוקצה אסור בטלטול, היינו לר"י דאית ליה מוקצה אבל לר"ש דל"ל מוקצה אף שבמה שהקצהו בידים מודה, וכן פירות שנשרו ממחזיר היכי שלא ישב ומצפה ואינו מוכן לעורבים הוא מודה ואסור גם בטלטול, מכל מקום אם נתערבו ברוב אף שלענין אכילה אין להם ביטול מטעם דבר שיש לו מתירין, אבל לענין טלטול מותרים שהתערבות לא דחה בידים. וא"כ אם ברייתא זו היא ר"י אז הפירוש כולן אסורות אף בטלטול, אבל אם הברייתא היא ר"ש אז אסורות היינו באכילה ולא בטלטול.

שם ספיקא דרבנן היא וכל ספיקא דרבנן לקולא. לפי הנראה ל"ק ליה רק ממציצתא דהיינו וספיקא אסורה, אבל מסיפא דנתערבה באלף וכו' לא הוה קשיא ליה אף שאינה אסורה רק מדרבנן, א"כ המקשה אסיק אדעתא דדבר שיש לו מתירין אפי' בדרבנן לא בטיל, מדלא קאמר אלא לרב יוסף ור' יצחק גזירה דרבנן היא אמאי ספיקא אסורה ואמאי נתערבה אסור שמע מינה כמור"ש. ולפ"ז צריך טעם למה לענין ביטול ברוב הוה נחא ליה דגם בדרבנן לא מהני בדבר שיש לו מתירין, ולענין ספיקא הוה קשיא ליה ולא הוה נחא ליה להחמיר מטעם דבר שיש לו מתירין וכדמסיק רב אשי. ונראה דהמקשה היה סבור טעם דבר שיש לו מתירין הוא כמור"ש הר"ן בנדרים דף נ"ב ע"א דאף רבנן דפליגי על ר' יהודה וסברי דמין במינו בטיל היינו דלא מחשב מין במינו כיון שזה איסור וזה היתר, ולכן בדבר שיש לו מתירין שאף האיסור אינו אסור לחלוטין מקרי ממש מין במינו וגם רבנן מודו. והנה טעם זה יועיל לענין ביטול אבל אינו ענין לאסור ספיקא דרבנן. ועיין בפנ"י כאן שתמה באמת על הר"ן בזה. וזה היה דעת המקשן שהיה סובר להחמיר בתערובת יותר מספק, אבל רב אשי סובר שטעם חומר דבר שיש לו מתירין הוא מטעם שכתב רש"י כאן [ד"ה אפי' באלף] שעד שיאכלנו באיסור ע"י ביטול יאכלנו בהיתר גמור, וזה שייך גם לענין ספק שעד שיאכלנו בספק איסור יאכלנו בהיתר ברור.

שם א"ל סיפא אתאן וכו'. לא ידעתי לכוין לשון אמר ליה מי הוא האומר ולמי אמר הלא הקושיא היא מסתם

הני תרתי משום דליכא למגזר וכו' דאיכא למגזר משום פירות הנושרין ומשום משקין שזבו וכו'. נלע"ד דלאוקימתא דרבינא בר עולא דמוקי לה במוקצה ג"כ נחא דעכ"פ מוקצה חמיר יותר מגזירת פירות או משקין. ותדע דבסמוך דפריך מברייתא דספיקא אסורה לרב יוסף ור' יצחק ולא פריך לר"ש כתבו התוס' ישנים דמוקצה היא כעין דאורייתא, וא"כ שפיר צריכא דאפי' במה דחמיר כעין דאורייתא ג"כ אמרינן שתי קדושות הן.

ור' יהודה לטעמיה דאית ליה מוקצה, הא דאמר דר"י לטעמיה והרי גם חכמים אסרי ואדרכא אסרי אפילו בשני. נראה דחכמים אפשר לאו משום מוקצה אסרי דאולי במוקצה כר"ש [ס"ל], אבל משום משקין שזבו אסרי להביצה דאינהו לא סבירא להו דכל אוכלא אוכלא דאפרת הוא. **שם אין מטלטלין אותה וכו'.** לפי מה שמשמע בדברי התוס' בשבת דף מ"ה ע"ב בד"ה דאית ביה ביצה דמשום משקין שזבו אין לאסור בטלטול, ומינה דהה"ד משום פירות הנושרין ג"כ אין לאסור הטלטול דמאי שנא דזה וזה מחמת גזירה אסורים. ולפ"ז קשה למה הוצרך כאן לאותבי לרב יוסף ור' יצחק מסיפא דספיקא אסורה הוה ליה לאותבי מרישא דלדידהו למה אין מטלטלין אותה, ולא עוד דמה משני סיפא אתאן לספק טרפה והרי אכתי קשה מרישא. והנלע"ד שזה שכתבו התוס' שם במס' שבת דמשום משקין שזבו אין הטלטול אסור זהו למאן דלית ליה מוקצה. אבל לר"י דאית ליה מוקצה שוב ממילא כל דבר שאסור באכילה ממילא מוקצה הוא דלא חזי ביומו וכיון שהוא מוקצה ממילא אסור בטלטול, וכן מורה לשון התוס' שם שכתבו דמש"ה לא הוה אסר ר"ש לטלטלה אלא לאכילה.

ואמנם גם לר"י אני מסתפק במשקין שזבו אם אסורים בטלטול, שהרי בין השמשות היו מוכנים שהרי הפירות עצמם מוכנים הם ועכשיו שזבו מהם המשקין אף שהמשקין אסורים מטעם שמא יסחוט מ"מ אין מוקצה לחצי שבת. אלא שזה טעותא היא דעד כאן לא פלפלו לקמן דף כ"ו ע"ב אם יש מוקצה לחצי שבת אלא היכי דהדר אחזו, אבל קודם שאחזו ודאי מוקצים שם אפילו אידחו באמצע יום השבת, ומעתה כיון דלר"י ודאי אסורה לטלטל לכך לא קשיא מרישא, דאף אי הוה מוקמינן הך ברייתא בעומדת לאכילה אפ"ה כיון שעכ"פ הביצה אסורה אי מטעם פירות הנושרין אי מטעם משקין שזבו ממילא היא מוקצה לכן אין מטלטלין אותה. ואפילו לרבינא וכן רבינא בר עולא דלא משני איפוך ולדבריהם ר' יהודה סובר כל לאוכלין אוכלא דאפרת הוא, ואם כן לר' יצחק אי הך ברייתא ר' יהודה היא אם כן למה אסורה הביצה כלל הרי לא שייך בביצה גזירת משקין שזבו. נראה דאף דבמוקצה סברה הך ברייתא כר"י מ"מ בההיא דאין סוחטין כחכמים סברה דמשקין שזבו אפי' מפירות העומדים לאכילה אסורין.

אלא דלפי מה שבארנו בעמוד הקודם בסוגיית הגמרא בד"ה אלא רב יוסף וכו', דלשטת מהרש"ל בתוס' ד"ה שמא יעלה וכו' לא גזרו על פירות הנושרין לר' יהודה כלל, אם כן קשה לרב יוסף למה אסור לטלטל הביצה ממ"נ מני הך ברייתא אי רבי יהודה הרי היא מותרת אפילו באכילה ואי ר"ש למה אסורה בטלטול. ולכן נראה דעד כאן לא כתבו התוס' שם דלר"ש לא הוה אסור הטלטול אלא לטעם משקין שזבו, דהמשקין בעצמם ראויים לטלטל דלאו מוקצה כגרוגרת וצמוקין נינהו שהרי היו ראויים קודם שזבו, אבל לטעם פירות

זוה"ק, וגם כי אני כעת טרוד מאד ואין דעתי כלולה לעיין בכל הצורך לכן קצרת.

דברי אוהבו הד"ש

הק' שמואל סג"ל לנדא

דונות לא שכית. ואני אין צדי להכריע בזה כי אני מיראי הוראה להקל בגזירה זאת במינקת חצירו, ויעיין מעלתו מה שנדפס בסוף ספר תפארת למשה [דסקנה עלומה להמורה להקל בגזירה זו]. ולכן אין אני אומר לא היתר ולא איסור

סימן לח

א. הכחיש המשודכת שלו ולבסוף הודה ב. מעוברת ומינקת מערבי ומעבד

ב"ה פראג ג' יו"ד כסלו תקמ"ט לפ"ק.

תשובה

שלום רב, לאור נערב, הוא כבוד אהובי תלמידי הותיק ידידי וחביבי הרב הגדול מופלג בתורה ותמים במעשים כבוד מוה"ר דוד נר"ו אב"ד ור"מ דק"ק יעמניץ יצ"ו.

מכתבו קבלתי, ונשאל דוד על דבר נער אחד שהיה משודך ונרצות הימים נודע שהמשודכת היא הרה לזנונים, והיא טענה מהמשודך היא הרה והמשודך הכחיש וטען שלא ונה עמה, ונתפסו ונתרצה המשודך לישא אותה ואבי המשודכת הוסיף לו על סך הנדן, והמשודך השתדל למצוא מקום דירה ועדיין לא הודה שממנו נמעברה, ולהיות שלא היה לו יכולת להשיג חירות על מקום דירה נחצטל הפשר, והקריצו משפטם אל ערכאות ואל הפסק שישבע שלא ונה עמה, וכבר רצה לישבע, ואמנם צעני ההמון היה נראה ששקר צמינו כי לפי אומדן דעת ההמון הוא עשה נצלה הזאת, ולכן הכניסו עצמם שם בפשר ונתקשרו מחדש שישאנה, והמשודך הודה בפני המנהיג שם שזנה עם המשודכת. ושאל מעלתו אם יוכל לישא אותה חוץ כ"ד חודש של ימי ההנקה אם יתן אמתלא על הכחשתו הראשונה, והציא מעלתו דברי הנמח דק בסימן ק"ד שפסק להחמיר שכיון שיש לחלוק שצביל ההמון שהוסיפו לו נשתנה דעתו והודה על שקר לא משגיחין באמתלא שלו. ומה שכתב שהגאון חכם צבי בתשובה סי' מ"ד מיקל, תמהני עליו, שהחכם צבי מיירי שהודה שהבן הוא ממנו אבל אמר שלא בעלה קודם הנישואין, בזה פסק החכם צבי שאנו תופסין דבריו מה שאמר שהבן הוא בנו, שהתורה האמינתו, ואין לנו משגיחין שוב בזה שאמר שלא בעל קודם הנישואין. אבל צידדון ידידי הרי כבר בכל. ואמנם גוף דברי הנמח דק המה דברים שאין להם שורש בגמרא כלל ואדרבה נשמע להיפך, דאי כסדרת הנמח דק א"כ במס' כתובות דף כ"ב [ע"א], שלבסוף קפצו עליה אנשים ^{מהוה"ה} ונתקדשה לאחד, ג"כ נישוש שעיניה נחנה בהם ולכן חוזרת מדבריה הראשונים, אלא ודאי שעיקר פעולת האמתלא הוא לצטל הדיבור הראשון, וכיון שנתצטל דיבור הראשון ממילא אין לנו מדקדקים על דבריו האחרונים אם הם לאיזה טעם ותועלת או לא, שכיון שנתחלק הדיבור הראשון ממילא קיים הדיבור האחרון.

ואמנם מה שאני חושש בזה הוא, דעד כאן לא מצאו שמועיל אמתלא אלא באשה שאמרה אשת איש אני, וכן באמרה טמאה אני, כמבואר שם במסכת כתובות. שזוה כיון שנתנה אמתלא לא עשתה שום דבר רע דיבור הראשון לא לשמים ולא לצריות, שאף שאמרה שקר הרי מותר לשנות מפני דרכי שלום, וכיון שאלו שקפצו עליה היו אנשים שאינם מהוגנים שינחה לומר שנתקדשה. וכן באמרה טמאה אני בעיני שהאמתלא היה שלא היתה או צריאה לקבל תשמים, וצין שהיה מטעם שהיתה שם אחותו או אמו ולא נכון לשמש לעיניהם, לא עשתה שום רע באמרה טמאה אני. אבל צידדון דידן שעשה מעשה רשע להכחיש את זרעו, מאן יימר שמועיל אמתלא לזה לעשות עצמו רשע^א, וכבר הזכרתי מזה צ"ב [קמא] סימן ט"ז [ד"ה ואפילו]. עוד אני אומר, שעד כאן לא מצאו שמועיל אמתלא אלא היכא שעתה נסתלק הגורם הראשון, כגון שם באשה שקפצו עליה אנשים שאינם מהוגנים, שעתה נתקדשה להגון לה. וכן באמרה טמאה אני מחמת שלא היתה צריאה או משום שהיו שם נשים, שעתה כבר היא צריאה וכן כבר הלכו הנשים שהיו שם. אבל אם לא נסתדש דבר, כגון שקפצו עליה אנשים שאינם מהוגנים ואמרה מקודשת אני ושוב נתקדשה לאותן שקפצו עליה, ואומרת שמתחילה אמרה שנתקדשה לפי שלא רצתה להתקדש למי שאינו הגון לה ועכשיו נשתנה דעתה ונתרצה, מנ"ל שמועיל אמתלא. והרי שם בכתובות צב"ייתא שנינו אשה שאמרה מקודשת אני וכו', ושוב קאמר התם בעא מיניה שמואל מרב אמרה טמאה אני וכו', וכתבו התוס' צד"ה טהורה אני וכו', פירוש מועיל אמתלא או לא, ופירש מהרש"א [ד"ה חזרה], דשאני שם באשה שאמרה מקודשת אני דאיכא לצרורי אמתלא שלה. וכוונתו שאנחנו רואים שהראשונים היו אינם מהוגנים, ועכ"פ צמעת חילוק רצה לחלק ביניהם, וא"כ עכ"פ הבו דלא לוסף דבר שלא נשתנה כלל שיועיל אמתלא שמתחילה לא נתרצה ועתה נתרצה, ולכן קשה להקל בזה.

ואמנם אמינא מילתא חדתא בעסק זונה מניקה אשר לא קדמוני בזה לא הראשונים ולא האחרונים. וזהו, כי לענ"ד נראה שאף ר"ת החולק על ר"ש הזקן ואומר גם בגרושה וכן האוסרים בזונה, הא ודאי דכולהו מודים שאין חיוב הנקה על גרושה ולא על זונה, ואף שזונה ליכא אצ

מעבד וערבי¹, וזו לכל הדעות מותרת להנשא. ומתחילה שם בהחולץ כשרצה לפרש טעם איסור מעוברת מטעם סנדל או מטעם דחא היה יכול להקשות א"כ מאי אירא חצירו אפילו ערבי נמי, אלא דעדיפא מיניה הקשה דאפילו ידיה נמי. וכן כשמשני ידיה חיים, היה יכול להקשות א"כ דעל דלאו ידיה לא חיים א"כ אפילו מעוברת מערבי ליחסר, אלא דעדיפא מיניה הקשה הכי נמי חיים. וכשמשני משום דלמניקה קיימי, שז ממילא דנקט חצירו לאפוקי דערבי, כיון שאינה משועבדת להניק וגם לא מיחלפי באלמנה כיון שלא שייך אלמנה בכיוצא בזה, אינה בכלל גזירה זו ומותרת להנשא מיד אפילו בעודה מעוברת למניקה.

ואפילו לדעת רבינו הגדול הרמב"ם שטעם דחא לא אידחי לגמרי ג"כ ניחא, דהרי באמת נלאו כל חכמי לב לעמוד על כוונת הרמב"ם בזה ועיין שם בפ"א מגירושין הלכה כ"ה בכסף משנה ודבריו דחוקים. ונלע"ד דס"ל לרבינו הגדול דאי מטעם סתם מעוברת למניקה קיימא דמסיק שם, א"כ אם רוצה לישא המעוברת ורוצה לגרשה חיבף כשתלד יהיה מותר לישא אותה, וכבר מצינו יצימות ל"ז ע"ב שאלו מאן הוה ליומא, ולכן סובר רבינו הגדול דזה שאלו סתם מעוברת למניקה קיימא הוא לחזק סברא דדחא, שהקשה אי הכי ידיה נמי, ומשני ידיה חיים, ומקשה הכא נמי חיים, וכוונתו דמאי תימי לא יחוס אפילו על דחצירה דמה הפסד יהיה לו אם יחוס, ועל זה מחרץ דסתם מעוברת למניקה קיימא, ולהכי בכיון לא יחוס כדי שיודחם הולד במעי אמו ולא יטורף לגרשה כשתלד². זהו שאמרתי בילדותי בכוונת דברי רבינו הגדול¹, וממילא דלא שייך טעם דחא אלא באשה שאסורה כשהיא מניקה, אבל אם נחעברה צוות מערבי או מעבד כנעני שלא יטורף לגרשה כשתלד שאינה בכלל מניקת חצירו, ודאי דחיים מלדחוס הולד ולכן גם בעודה מעוברת מותרת להנשא.

ואחר שעלה בידינו חידוש דין זה שמי שהיא מעוברת ומניקה צוות שזנתה עם מי שאינו בכלל קידושין היא מותרת להנשא, נדבר עוד אם ספק לנו ממי נחעברה אם מישראל אם מערבי. ונלע"ד דצמקום שאין ליהודים רחוב צפני עזמן ורוב המקום ההוא אינם יהודים פשיטא דאזלינן בתר רובא להיתרא, דאפילו אם ניחוש שמה אולא איהי לגבייהו והוה קבוע וכל קבוע כמחצה דמי, אכתי ספיקא הוא, וכיון דאיסור זה של מעוברת ומניקת חצירו הוא איסור דרבנן אזלינן בספיקא לקולא³. ועוד נראה דאפילו בעיר שרובה ישראל, מ"מ כיון דאיכא למימר דאולא איהי לגבייהו והוה קבוע כמחצה ואכתי ספיקא הוא והוה ספק דרבנן, ועיין בצ"ח [סי' ו' ד"ה פנויה, וב"ש] צסימן (ז') [ד'] ס"ק ל"ט.

מ"מ לא מצינו חיוב על האם לזון צנים אפילו קטני קטנים. ואמנם טעמייהו שמן הסתם האם מרחמת על צניה ומניקתן, ועיין בתשובת נמח נדק סימן נ"ה. ומ"ש הגהות מרדכי בריש החולץ [יצמות סי' ק"ו], שצוונה כיון שאין שם אב הציח דין יכופו אותה. ונלע"ד שכוונתו שאם לא ימלאו מניקה אחרת שתיק בשכר יכופו אותה להניק בשכר, שהילד הזה שאין לו חב על הצ"ד מוטל לפרנסו מקופה של נדקה. ומדע שכן כוונתו, שהרי כתב שם שבגרושה אבי התינוק יכופו אותה, והא דלא שהאב חייב לשלם שכר הנקה, והכוונה שיכופו אותה להניק היינו בשכר, שכיון שאין כאן מניקה אחרת הרי הוא כמו שהתינוק מכירה שהדין שכופה להניק בשכר. ועכ"פ לית בזה ספיקא שאין על גרושה ולא על זונה חיוב הנקה מלד הדין.

והנה יש לנו לדקדק בדברי הגמרא בהחולץ [שם מ"ב ע"א], דחגיגא לא ישא אדם מעוברת חצירו ומניקת חצירו וכו', למה הזכיר חצירו ולא חנא סתם לא ישא אדם מניקה או מעוברת, ובשלמא לדעת ר"ש הזקן דמחיר בגרושה לפי שאינה משועבדת להניק, וצרייתא מיירי באלמנה להכי חני חצירו משום מניקה שאיירי שהיא מניקת חצירו שהיא משועבדת כבר לחצירו להניק בנו, משא"כ גרושה אינה מניקת חצירו שאין שיעבודה להבעל, ואפילו הולד מכירה השיעבוד הוא מפני סכנת הולד ולא משום שיעבוד חצירו. וכן לר"ת שאוסר גם גרושה, מ"מ אם כדעת רבינו מרדכי מטורמנשא שם בהגהות מרדכי שגם ר"ת מתיר בזונה, וציאר שם טעמו דבשלמא גרושה שאבי הילד קיים והוא יכופו אותה להניק לכן אסורה להנשא, אבל זונה שאין כאן שום אב א"כ אפילו לא תנשא מי יכופו אותה להניק ולכן לא אסורה להנשא, א"כ ג"כ ניחא דנקט חצירו והיינו שהיא מניקה לאדם ידוע ולאפוקי זונה, אבל לדעת האוסרים גם בזונה קשה למה הזכיר חצירו כלל⁴.

ולכן נלע"ד דאף ר"ת וסייעתו וכן הפוסקים האוסרים אפילו בזונה, כולוהו מודים דבשציל גרושות חונות לא היו חכמים אוסרים להנשא כיון שמלד עיקר דין אין עליהם חיוב הנקה, אבל כיון דגזרו באלמנה שהיא חייבת להניק ויש בגזירה זו תועלת גם בגרושות חונות, שכיון שלא ינשאו מסתמא ירחמו על זרעם להניקו וגם מיחלפי באלמנה, לכן גזרו סתם שלא ישא אדם מעוברת חצירו ומניקת חצירו וממילא גם גרושות חונות בכלל דהרי גם הם בכלל מניקת ומעוברת חצירו. ואמנם זה שייך במי שהוא בכלל חצירו, אבל מי שאינו בכלל חצירו אין המעוברת ממנו או המניקה בכלל מעוברת ומניקת חצירו. ולכן אני אומר דמי שזנתה עם ערבי או אף עם עבד כנעני ונחעברה ממנו, זו אינה בכלל גזירת חכמים כלל⁵, וגם לא מיחלפי באלמנה דלא משכחת אלמנה

1. וכ"כ לעיל סי' ל"ה ומה שרצה מעלתו. ועי' גם מה שהשיב לבנו הרב ר' יעקבא בליקוטי הערות לאה"ע מה"ת סימן קלו.

שעה, שהרי אם חודה לדבריו ותאמר מערבי נתעברתי הרי היא מותרת לו אף לפי דבריו. וכבר כתבתי צ"צ <קמא> בסימן ט"ז [ד"ה מכתבו] סבירא אחת, דעד כאן לא אמרין בזה שאתה אשת איש אני שאינה יכולה לחזור מדבריה ולומר פנויה אני בלא אמתלא, אלא דומיא דהתם שדיבור הראשון שאתה אשת איש אני גורה האיסור על עמיה צירור, אבל היכא שגם דיבור הראשון לא היה האיסור מבורר, מנ"ל דלא מצי לחזור מדיבורו אף בלי אמתלא. ואמנם שם כתבתי שאין אני אומר דבר זה בהחלט אחר שאין לי ראייה לחילוק זה מדברי הפוסקים, והיינו משום שכתבתי שאין להביא ראייה לזה ממה שכתב הש"ך בח"מ סי' פ' ס"ק ה' בשם מהרש"ל דאם טען מתחילה טענה שהיה כנגדו נשבע וטען יכול אח"כ לטעון טענה אחרת שישבע ויפטר, ולא מיקרי חוזר וטוען שעדיין לא נתחייב בטענה הראשונה דמאן יימר שהיה זה שכנגדו משתבע, משום דשאי התם דחזר צו קודם גמר חיובו שעדיין לא נשבע זה שכנגדו, עיין שם צ"צ. וזה כתבתי קודם שזכיתי לחדש חידוש זה שחידשתי עתה, שאם זנתה עם ערבי ונתעברה לא גזרו זה איסור מעוברת ומינקת חצירו. אבל עתה שזכינו לחידוש זה, א"כ אף בלי אמתלא אם חזר צו והודה שממנו נתעברה הרי אכתי לא נגמר איסורו, שהרי אם הייתה אומרת שמערבי נתעברה לא הייתה אסורה לו. ואכתי יש לדחות, דשם גם הצ"ד לא היו יכולין לומר לו שחייב לשלם כל זמן שלא נשבע זה שכנגדו, אבל כאן חייב כשאמר שלא ממנו היא הרה והיא לא אמרה שמערבי נתעברה היו הצ"ד אסורים לו הנישואין. ולכן אין אני מחליט דבר זה שיהיה יכול לחזור בלי אמתלא כלל, מ"מ ע"י אמתלא נוכל לסמוך להקל, אף שפקפקתי לעיל על אמתלא זו, אכתי צירוף ההיתר שמא מערבי נתעברה סמכין להקל ע"י אמתלא¹. ואמנם צריך לכוזב בספר הזכרון של הצ"ד המעשה הזה, שאם ימות בלי זרע אחר וישאר רק זה הולד זקוקה היא לחליה. ואפילו לדעת הרא"ש [בתשובה ריש כלל פ"ב] שאינו חושש גם לענין זיקוק לייבום וסומך על דברי הבעל, כאן מודה להרמב"ם [פ"ג מיבום וחליה ה"ד]. וטעם הדבר מובא אללי בתשובה אחרת [לעיל סי' כ"ז ד"ה ואמנם הדבר] באריכות. והיה זה שלום.

הק' יחזקאל סג"ל לגדא

ואמנם לכאורה איכא למימר דכאן לא אמרין ספק דרבנן לקולא כיון שאחר כ"ד חודש היא מותרת הוה דבר שיש לו מחירין דאפילו דרבנן ספיקו אסור¹. אך לפי מה שביארנו בחידושינו בפסחים (דף נ"ג ע"ב) והוא בחיבורנו זל"ח <דף י"א ע"ג> [פסחים ט' ע"ב] צ"ה וע"פ וכו', דהא דדבר שיש לו מחירין לא בטיל היינו לענין אכילה, דהטעם הוא עד שיאכלנו באיסור ע"י ציטול ימתין עד מחר ויאכלנו בהיתר, והיינו לענין אכילה שממה נפשך מה שיאכל היום לא יאכל למחר, א"כ אכילה זו שרובה לאכול היום באיסור יוכל לאכול למחר בהיתר ולכן אינו בטל, אבל לענין טלטול לאיזה צורך לא שייך דבר שיש לו מחירין שהרי יוכל לטלטלו היום וגם למחר ע"ש בחידושינו². וא"כ לענין בעילת אשה לא שייך יש לו מחירין, שהרי כשישנה יוכל לבעול חייב וגם לאחר זמן, וא"כ בעילה זו אין לה מחירין³, וכי היכי דאמרין לענין ציטול ה"י אמרין לענין ספק שג"כ הטעם שספיקו אסור שעד שיאכלנו היום בספק ימתין עד למחר ויאכלנו בהיתר ודאי, וזה ג"כ לא שייך לענין בעילת אשה, הא חדא. ועוד לפי מה שביארנו שם צל"ח בחידושינו לשיטת רבי חנינא סגן הכהנים בסימן ק"ח, דלא אמרין דבר שיש לו מחירין אפילו דרבנן ספיקו אסור אלא דבר שלא היה לו חזקה היתר, אבל דבר שהיה לו חזקה היתר ונולד צו ספק איסור דרבנן אפילו הוא דבר שיש לו מחירין ספיקו מותר. וא"כ הרי זונה זו היא לה חזקה היתר ועל ידי העובר שצמעה אנו רוצים לאסרה עד כלות כ"ד חודש, והרי על חמילת העיבור אנו מסופקים אם נאסרה א"כ נאסרה על חזקה והיא מותרת להנשא⁴.

ואפילו אם ירצה אדם לפקפק על שני חידושים הנזכרים שם שחידשנו צל"ח לענין דבר שיש לו מחירין, ונימא דגם האשה הזאת מיקרי דבר שיש לו מחירין וספיקו אסור. מ"מ היינו בשותקת, אבל אם היא אומרת מערבי נתעברתי כיון שאין כאן אלא איסור דרבנן היא נאמנת כמבואר צ"ש סי' ד' ס"ק ל"ט דבאיסור דרבנן נאמנת להכשיר ולא לפסול. ומעתה כיון שאם הייתה אומרת מערבי נתעברתי מותרת, א"כ אפילו עתה שהיא אומרת שמהמשודך נתעברה והמשודך מכחישה שלא זנה עמה כלל, אכתי לא שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא צירור גם באותו

סימן לט

אמרו שניהם שמאחר נתעברה ואח"כ חזרו בהם

מכתבו קבלתי, ועל דבר אשר שאל צנער שנשא בתולה <דהיינו צעני הצריות הימה בחזקת בתולה> והיו הנישואין בשבת נחמו העבר, וציוס ד' י' כסליו ילדה בן, ובשעה שכרעה ללדת נתקוטט בעלה עמה וקראה זונה למה

ב"ה פראג א' ה' טבת תקנ"א לפ"ק.

תשובה

שלום לכבוד אהובי האלוף התורני זית שופכני מו"ה יוזל נר"ו.

2. עיין מהדו"ת אור"ח סי' ע"ד ר"ה ומה שהקשה, צל"ח ביצה דף ד' ע"א בסוף דרשת בן המחבר שם, ובדף כ"ד ע"ב ד"ה והר"ף, וד"ה והא.

עד א מ"י פ"ג מהל' לזית הל' ג טו"ע א"ח סמ"י ספ"י ח' ע"ה ב מ"י ס"ס הל' י"ג ע"ג טו"ע א"ח ס"י כד ספ"י ו' ע"ד מ"י פ"ו מהלכות תפילין הלכה יג: ע"ה ה מ"י פ"ב מהל' לזית הלכה א סמג ע"ש כו: ע"ג ו מ"י ס"ס הל' ט: פ ז מ"י פ"ו מהלכות תפלה הלכה יד סמג ע"ש יט טו"ע א"ח ס"י מו ספ"י ג: פא ח טו"ע א"ח ס"י כז ספ"י ח: פב ז מ"י ס"ס הלכה ו טו"ע א"ח סמ"ן מו ספ"י ז:

רבינו גרשום

מבדק עליהן אלא שחרית סבירא (א) להו הזמן גרמא: ורבנן. דפליגי עליה דר' שמעון דאמרי לאר הזמן גרמא אשר תכסה בה מאי עבדי ליה לרבני כסות סומא לא איצטרך דאיכא למימר השתא כסות לילה שאינה בראיה אצל אחרים מיחייבא כסות סומא שישנה בראיה אצל אחרים לא כ"ש: ור' שמעון מאשר מרבי בעלת ה': כיון שנתחייב אדם במצוה זו כשהוא בין י"ג שנה ויום אחד נתחייב בכל המצוות לאסוקי נשים שאינן חייבות בכל המצוות ור' שמעון היא: זו מצוה כלאים שאם היה כלאים בבגדו חייב: ור' אבהו תירא: תירא עבדי לשון ראייה: שבע ביום. שתי תפילין דר' ציצית ומזוזה היינו שבע: חונה מלאך ה' סביב ליראי' המסובין במצות ויחלצם מחטא: שנאמר כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים וכתוב כמראה אבן ספיר דמות כסא להכי הוי צריכי כמראה אבן ספיר דמות כסא להכי כעצם השמים: חייב אדם לברך ג' ברכות משום הכי אמר חייב שהשאר ברכות מברכין על צורך דבר מעשה ואלו אינן לצורך מעשה וגם הם מכלל המאמץ כולו היא. נמי אתה מוסיף לברך:

השק שלמה

על רבינו גרשום (ב) נראה דר"ל דס"ל דלילה לאו זמן תפילין ומשום דר"ן לברך תפילין בשחרית.

תורה אור השלם

(א) גדלים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר תכסה

בה: (ובדים כב, יב) (ב) ויהי לכם לציצית וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה' אשר צוה את ישראל ואתם תיראו ואתו תעבדו וכלשמו תשבעו: (ובדים ג, יג) (ד) את יי' אלהיך תירא ואתו תעבדו וכלשמו תשבעו: (תהלים קיט, קסד) (ו) למנוצח על השמינית מזמור לדוד: (תהלים יב, א) (ז) ואם יתקפו האחר השנים יעמדו נגדו והחוט המושלש לא במהרה יתקן: (תהלים יב, יג) (ח) חנה מלאך יי' סביב ליראי' ויחלצם: (תהלים יב, יח) (ט) ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים וכתוב כמראה אבן ספיר דמות כסא להכי כעצם השמים: (ובדים כב, יג) (י) ומעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא ושל דמות הכסא רבות כמראה אדם עליו מלמעלה: (ויחזקאל א, ח) (כ) ועתה ישראל מה יי' אלהיך שאל מעמך פי אם ליראה את יי' אלהיך ולעבד אתו ולעבד את יי' אלהיך בכל לבבך ובכח ובנפש: (ובדים ג, יג)

ורבי שמעון מאשר [נפקא]. ר"ת לא גרים ליה דל"כ כולו מרבי בעלת חמש ופ"ב דזבחים (דף יח:) תניא ארבע ולא שלש ארבע ולא חמש ומוקי לה כר"ש ומיהו על כרחין נ"ל דתלת תנאי הוו ואליבא דר"ש פליגי התם דהא קיימא לן הלכה כר"ש (פ"ב דזבחים לילה כמו שהוכחתי למעלה (דף מ:) וקיימא לן נמי דבעלת חמש חייבת לעיל (דף לו:) גבי האי מאן (פ"ב דחייטין לגלימיה לא עבד כלום דשויה בעלת חמש ואנן כמאן אלא על כרחין גירסא נכונה היא והא דפ' בית שמאי (ובדים דף מ:) לא דריש ר"ש אשר היינו להיהא דרשא וכי האי גוונא הוי טובא: **ואיזו** זו זו קרית שמע. אסמכתא בעלמא דקרית שמע דרבנן (פ"ב דבין תבילת דלבן. דברכות (דף ט:)) אמרין בין תכלת [שנה] ללגן שנה פירש בקונטרס בין כמר שקלט צבע תכלת לכמר שלא קלט וליתא דל"כ מאי ראייה זו ובערוך פ"י בין חוליא של תכלת לחוליא של לגן ופ"ק דברכות ירושלמי (פ"ב כני מתניתין בין תכלת שצליית לגן שנה וראיתם אותו מן הסמוך ר"ל דאמר כדי שיכיר בין תכלת לכרתי וראיתם אותו שיהא ניכר בין הצבעים:

ה"ג רקיע דומה לפסיר. דהכי כתיב קרא וה"ל גרסי' פרק כסוי הדס (חולין דף פט.) ולא כספרים דגרסי רקיע דומה לכסא הכבוד: **חותם** ש"ל טיב. מה שמדמה חותם של טיט לציצית שכן עושין לעצדים והציצית מעיד על ישראל שהם עצדי הקצ"ה כדליתא פרק גמא אשה (שבת דף טו:) כצנח דענדא חן: **שואל** מעמד. פי' ר"ת דהוי (פ"ב מלא ויש מאה אומיות נפסוק וי"מ דמה עולה צא"ח צ"ש מאה וצקונטרס פירש אל תקרי מה אלא מאה (פ"ב כלומר שחייב ק' צרכות וי"מ כדי להשלים מאה צאומיותה וכי קרית מאה הכי כולן: זיל

אמר דוד (פ"ב שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך ובשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום אמר אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה וכיון שזכר במילה שבבשרו נתיישבה דעתו לאחר שיצא אמר עליה שירה שנאמר (פ"ב למנוצח על השמינית מזמור לדוד על מילה שניתנה בשמיני רבי אליעזר בן יעקב אומר הכל שיש לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו הכל בחזקת שלא יחטא שנאמר (פ"ב והחוט המושלש לא במהרה יתקן ואומר (פ"ב חונה מלאך ה' סביב ליראי' ויחלצם תניא היה ר' מאיר (פ"ב אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין מפני שהתכלת דומה לים ויום דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד שנאמר (פ"ב ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר וכתוב (פ"ב כמראה אבן ספיר דמות כסא תניא היה רבי מאיר אומר יגדול עונשו של לבן יותר מעונשו של תכלת משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שאמר לשני עבדיו לאחד אמר הבא לי חותם של טיט ולאחד אמר הבא לי חותם של טיט ולא הביא תניא היה רבי מאיר אומר זה שאמר לו הבא לי חותם של טיט ולא הביא תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך (פ"ב מאה ברכות בכל יום שנאמר (פ"ב ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך רב חייא בריה דרב אויא (פ"ב בשבתא וביומי טבי טרח וממלי להו באיספרמקי ומגדי תניא היה ר"מ אומר (פ"ב חייב אדם לברך שלש ברכות בכל יום אלו הן (פ"ב שעשאני ישראל שלא עשאני אשה שלא עשאני בור רב אחא בר יעקב שמעיה לבריה דהוה קא מברך שלא עשאני בור אמר ליה כולי האי נמי אמר ליה ואלא מאי מברך שלא עשאני עבד היינו אשה עבד זיל

האי אשר תכסה בה מאי עבדי ליה. לרבות כקות סומא לא חליטריך דהשתא ומה כקות לילה מיחייבי כ"ש כקות סומא דישנה צראהיה אלל אחרים: ויא' ג'. דעליה בעלת ג' פטורה: **מאשר**. (פ"ב ריבויא: מנין של ציצית קרא את ק"ש: כיון דנתחייב במצוה זו. שהאיר היום נתחייב בכל המצוות דרוב מצוות נהגות ציוס ור"ש היא ל"א כיון שנתחייב אדם שהגיע לכלל מצוה דהיינו י"ג שנה נתחייב בכל המצוות (פ"ב ולהכי אתא עיקר מילתא: ור"ש היא. דפוטרי צנשים דלי רצנן הא איכא נשים (פ"ב חייבות זה ופטורות מכלה מצוות: שקולא מצוה זו. מדכתיב את כל מצוות ועוד (פ"ב דציצית בגימטריא ת"ר וה' קשרים וח' חוטין הכי תרי"ג: ראייה. לציצית מצוה לדי זכירת מצוות: כתיב הבא וראיתם אותו וכתוב התם (דברים ו) ואותו תעבד. מה להלן שכינה אף כאן שכינה: **שבע ביום**. תפילין צראש וצורע הכי שמים וארבע לציצית ומזוזה הכי שבע: הב"ב בחיזוק. מכל וכל עומד צחוקה שלא יחטא: **המושולש**. תפילין וציצית ומזוזה: סביב ליראי'. העושים מצוות ויחלצם מחטא (פ"ב את הדקיקים): מה נשתנה תכלת. שיחדו הקצ"ה למצוה זו: דומה לים. שנעשו צו נסים לישראל: ורקיע (פ"ב אבסא הבבד. (פ"ב) ומכא התכלת מזכיר היושג על כסא ועוד נאה לישראל שיהא (פ"ב כסאו עליהם שנאמר ותחת רגליו וגו' דהיינו רקיע: וכתוב ספיר. וצקסא כתיב ספיר אלמא רקיע (פ"ב צמחיה כסא ותכלת לים וים לרקיע (פ"ב ואנן קמזין: גדול עונשו של צ"ב. למי שאינו מטיל לציצית (פ"ב) ומכלת: חותם. הוי עושים לצהמה ולעצד כשקוין אותן לשם סימן עצדות: זה שאמר ל' המלך הבא חותם ש"ל טיב. שמאי הוא ולא הציא עונשו מרובה: מה ה' אלהיך וגו'. קרי ציה מאה: בשבתות וימים טובים. ללא מללו י"ח: טרח וממלא (פ"ב למאה צרכות: באספרמקי ומגדי. אספרמקי צנשים ומגדי מיני מגדים שטעונים צרכה: כולי האי נמי. דמשנחת נפשו דליין עס הארץ ל"א כולי האי נמי בשלמא עובד כוכבים ואשה הואיל ולא בני מצוה יניהו שפיר מצרכת אלא צור צר מצוות הוא: אלא מאי מברך. להשלים ג' צרכות דר"מ: היינו אשה. דאשה נמי שפחה לזעלה כעצד לרצו ל"א היינו אשה דלענין מצוות אשה ועבד שזין דגמרינן לה לה (פ"ב (מגיגה דף ד:): זיל

האי אשר תכסה בה מאי עבדי ליה דל"כ כולו מרבי בעלת חמש ופ"ב דזבחים (דף יח:) תניא ארבע ולא שלש ארבע ולא חמש ומוקי לה כר"ש ומיהו על כרחין נ"ל דתלת תנאי הוו ואליבא דר"ש פליגי התם דהא קיימא לן הלכה כר"ש (פ"ב דזבחים לילה כמו שהוכחתי למעלה (דף מ:) וקיימא לן נמי דבעלת חמש חייבת לעיל (דף לו:) גבי האי מאן (פ"ב דחייטין לגלימיה לא עבד כלום דשויה בעלת חמש ואנן כמאן אלא על כרחין גירסא נכונה היא והא דפ' בית שמאי (ובדים דף מ:) לא דריש ר"ש אשר היינו להיהא דרשא וכי האי גוונא הוי טובא: **ואיזו** זו זו קרית שמע. אסמכתא בעלמא דקרית שמע דרבנן (פ"ב דבין תבילת דלבן. דברכות (דף ט:)) אמרין בין תכלת [שנה] ללגן שנה פירש בקונטרס בין כמר שקלט צבע תכלת לכמר שלא קלט וליתא דל"כ מאי ראייה זו ובערוך פ"י בין חוליא של תכלת לחוליא של לגן ופ"ק דברכות ירושלמי (פ"ב כני מתניתין בין תכלת שצליית לגן שנה וראיתם אותו מן הסמוך ר"ל דאמר כדי שיכיר בין תכלת לכרתי וראיתם אותו שיהא ניכר בין הצבעים:

ה"ג רקיע דומה לפסיר. דהכי כתיב קרא וה"ל גרסי' פרק כסוי הדס (חולין דף פט.) ולא כספרים דגרסי רקיע דומה לכסא הכבוד: **חותם** ש"ל טיב. מה שמדמה חותם של טיט לציצית שכן עושין לעצדים והציצית מעיד על ישראל שהם עצדי הקצ"ה כדליתא פרק גמא אשה (שבת דף טו:) כצנח דענדא חן: **שואל** מעמד. פי' ר"ת דהוי (פ"ב מלא ויש מאה אומיות נפסוק וי"מ דמה עולה צא"ח צ"ש מאה וצקונטרס פירש אל תקרי מה אלא מאה (פ"ב כלומר שחייב ק' צרכות וי"מ כדי להשלים מאה צאומיותה וכי קרית מאה הכי כולן: זיל

אמר דוד (פ"ב שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך ובשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום אמר אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה וכיון שזכר במילה שבבשרו נתיישבה דעתו לאחר שיצא אמר עליה שירה שנאמר (פ"ב למנוצח על השמינית מזמור לדוד על מילה שניתנה בשמיני רבי אליעזר בן יעקב אומר הכל שיש לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו הכל בחזקת שלא יחטא שנאמר (פ"ב והחוט המושלש לא במהרה יתקן ואומר (פ"ב חונה מלאך ה' סביב ליראי' ויחלצם תניא היה ר' מאיר (פ"ב אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין מפני שהתכלת דומה לים ויום דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד שנאמר (פ"ב ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר וכתוב (פ"ב כמראה אבן ספיר דמות כסא תניא היה רבי מאיר אומר יגדול עונשו של לבן יותר מעונשו של תכלת משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שאמר לשני עבדיו לאחד אמר הבא לי חותם של טיט ולאחד אמר הבא לי חותם של טיט ולא הביא תניא היה רבי מאיר אומר זה שאמר לו הבא לי חותם של טיט ולא הביא תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך (פ"ב מאה ברכות בכל יום שנאמר (פ"ב ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך רב חייא בריה דרב אויא (פ"ב בשבתא וביומי טבי טרח וממלי להו באיספרמקי ומגדי תניא היה ר"מ אומר (פ"ב חייב אדם לברך שלש ברכות בכל יום אלו הן (פ"ב שעשאני ישראל שלא עשאני אשה שלא עשאני בור רב אחא בר יעקב שמעיה לבריה דהוה קא מברך שלא עשאני בור אמר ליה כולי האי נמי אמר ליה ואלא מאי מברך שלא עשאני עבד היינו אשה עבד זיל

האי אשר תכסה בה מאי עבדי ליה. לרבות כקות סומא לא חליטריך דהשתא ומה כקות לילה מיחייבי כ"ש כקות סומא דישנה צראהיה אלל אחרים: ויא' ג'. דעליה בעלת ג' פטורה: **מאשר**. (פ"ב ריבויא: מנין של ציצית קרא את ק"ש: כיון דנתחייב במצוה זו. שהאיר היום נתחייב בכל המצוות דרוב מצוות נהגות ציוס ור"ש היא ל"א כיון שנתחייב אדם שהגיע לכלל מצוה דהיינו י"ג שנה נתחייב בכל המצוות (פ"ב ולהכי אתא עיקר מילתא: ור"ש היא. דפוטרי צנשים דלי רצנן הא איכא נשים (פ"ב חייבות זה ופטורות מכלה מצוות: שקולא מצוה זו. מדכתיב את כל מצוות ועוד (פ"ב דציצית בגימטריא ת"ר וה' קשרים וח' חוטין הכי תרי"ג: ראייה. לציצית מצוה לדי זכירת מצוות: כתיב הבא וראיתם אותו וכתוב התם (דברים ו) ואותו תעבד. מה להלן שכינה אף כאן שכינה: **שבע ביום**. תפילין צראש וצורע הכי שמים וארבע לציצית ומזוזה הכי שבע: הב"ב בחיזוק. מכל וכל עומד צחוקה שלא יחטא: **המושולש**. תפילין וציצית ומזוזה: סביב ליראי'. העושים מצוות ויחלצם מחטא (פ"ב את הדקיקים): מה נשתנה תכלת. שיחדו הקצ"ה למצוה זו: דומה לים. שנעשו צו נסים לישראל: ורקיע (פ"ב אבסא הבבד. (פ"ב) ומכא התכלת מזכיר היושג על כסא ועוד נאה לישראל שיהא (פ"ב כסאו עליהם שנאמר ותחת רגליו וגו' דהיינו רקיע: וכתוב ספיר. וצקסא כתיב ספיר אלמא רקיע (פ"ב צמחיה כסא ותכלת לים וים לרקיע (פ"ב ואנן קמזין: גדול עונשו של צ"ב. למי שאינו מטיל לציצית (פ"ב) ומכלת: חותם. הוי עושים לצהמה ולעצד כשקוין אותן לשם סימן עצדות: זה שאמר ל' המלך הבא חותם ש"ל טיב. שמאי הוא ולא הציא עונשו מרובה: מה ה' אלהיך וגו'. קרי ציה מאה: בשבתות וימים טובים. ללא מללו י"ח: טרח וממלא (פ"ב למאה צרכות: באספרמקי ומגדי. אספרמקי צנשים ומגדי מיני מגדים שטעונים צרכה: כולי האי נמי. דמשנחת נפשו דליין עס הארץ ל"א כולי האי נמי בשלמא עובד כוכבים ואשה הואיל ולא בני מצוה יניהו שפיר מצרכת אלא צור צר מצוות הוא: אלא מאי מברך. להשלים ג' צרכות דר"מ: היינו אשה. דאשה נמי שפחה לזעלה כעצד לרצו ל"א היינו אשה דלענין מצוות אשה ועבד שזין דגמרינן לה לה (פ"ב (מגיגה דף ד:): זיל

שאינם מעכבין אם פירש וכבר הקשו על הרמב"ם מהא דאמרי' בגמ' דשבת הנ"ל מאן תנא פירש אינו חוזר אמר רבה בבב"ח אמר ר' יוחנן ר' ישמעאל בנו של ר"י ב"ב הוא דתני' י"ד שחל להיות בשבת מפשיטין את הפסח עד החזה דברי ר"י בנו של ריב"ב וחכ"א מפשיטין את כולו ודחי ממאי ע"כ לא קאמר ר"י בנו של ריב"ב התם דלא בעינן ואנוהו אבל הכא דבעינן ואנוהו התנאה לפניו במצות עשה לפניו סוכה נאה לולב נאה כו' אלא אמר ר"א ר' יוסי היא דס"ל גבי עדות החודש אם נראה בעליל דאין מחללין עליו את השבת כו' ועכ"פ הא חזינן דשייך ואנוהו גבי מילה במה שחותך אח"כ גם הציצין שאין מעכבין וא"כ הא ודאי נראה דבחול צריך לחזור משום התנאה לפניו במצות וכמו בכל מצות שחייב לחזור אחר היותר נאה משום הידור מצוה ורק בשבת אסור דמשום הידור אין מחללין השבת ועיי' בשאגת ארי' סימן נ' מה שכתב בזה, והנראה בדעתו של הרמב"ם לישבו ע"פ הסברא דס"ל דהרי ודאי קשה מאי פריך הגמרא' אבל הכא דבעינן ואנוהו ומביא להך ברייתא דתני' עשה לפניו סוכה נאה דמה דמיון הוא זה לזה דבשלמא בסוכה ולולב כשעושה אותן נאה איכא בעת קיום של המצוה ואנוהו ושייך שפיר לומר דקיומו של המצוה צריך להיות באופן היותר נאה ומהודר משא"כ גבי מילה מאחר שכבר מל ופירש ידיו ממנו הרי כבר נגמרה מעשה של המצוה לגמרי דהרי המצוה הוא למול את בנו וכבר הא מלו וכשיחזור אחר שכבר פירש וסילק ידיו על ציצין שאינם מעכבין הרי יתנאה בלא קיום המצוה ובשלמא קודם שסילק ידיו דהוי הכל מעשה אחת שפיר מחויב לחתוך גם אותם שאין מעכבין כדי שיצא מעשה המצוה מהודרת אבל אחר שפי' דכבר אין כאן שום מצוה מדאורי' א"כ במה יתנאה אח"כ והידור מצוה בלא מצוה לא שמענו ומאי מדמה להו להדדי, וזה כמה נסתפקתי במי שנטל לולב כשר ביו"ט של סוכות ואח"כ נזדמן לו לולב יותר נאה אם יש עליו חיוב ליקח הנאה די"ל דאע"ג דבתחילה אם היו לפניו שניהם ביחד ה' מחויב ליטול הנאה אבל עתה שכבר נטל ויצא בו דאין עליו חיוב של המצוה א"כ במה יתנאה זה בלא מצוה, ומש"ה מפרש הרמב"ם לדחיות הגמרא דה"ק דלמא עד כאן לא קאמר ר"י בנו של ריב"ב התם דלא בעינן ואנוהו פירוש דלמא לעולם ס"ל לר"י דאע"ג דפירש לא הוי התחלה אחריתא והוי הכל חדא מעשה ואפ"ה ס"ל גבי פסח דאסור להפשיט יותר משום דלא שייך ואנוהו מש"ה ס"ל דגם במעשה אחת אסור לעשות יותר מן הצריך לו להעבודה אבל הכא דצריך

ואנוהו מצי סבר דחזור ואע"ג דפירש מ"מ הוי הכל חדא מעשה ושייך ואנוהו דהוי בעת קיום המצוה, וא"כ הא לבסוף מסיק הגמ' אלא אמרי נהרדעי רבנן דפליגי על ר"י היא דס"ל גבי לחם הפנים טפחו של זה בצד טפחו של זה אבל אם פירש הוי התחלה אחריתא ומש"ה אינו חוזר בשבת דלר' יוסי דאמר אפילו אלו נוטלין ואלו מניחין אף זה ה' תמיד לדידי' אפילו פירש חוזר וא"כ לרבנן דלדידהו הוי פירש מעשה אחריתא וכבר נגמרה מעשה ראשונה ומש"ה אינו חוזר בשבת א"כ הא ממילא לא שייך ואנוהו אחר שכבר הלכה המצוה דבמה יתנאה וממילא גם בחול אינו חוזר זהו דעת הרמב"ם:

[ב] וברעת הטור דס"ל דבחול צריך לחזור אע"ג דע"כ

הוי התחלה אחריתא דזהו הטעם לפי

המסקנא דאינו חוזר בשבת, הנראה דס"ל דמצות מילה

נמשכת על האדם כל ימי חייו וכמו בציצית למ"ד כלי

קופסא חייבין בציצית דמשעה שמטיל בו הציצית מקיים

המצוה כל זמן שמונת הבגד בקופסא כמו כן במילה ס"ל

להטור דמלבד דמעשה עצמה של המילה דהיינו חתיכת

ערלה דהוי מצוה עוד זאת נמשכת היא לעולם דס"ל

דהמצוה הוי על ישראל שיהיו נימולים וכמו שכתוב והי'

בריתי בבשרכם לברית עולם וכן האב שיש לו בן עד

שיגדל הבן נמשכת עליו המצוה דאיכא מצוה על כל א'

מישראל דכל בן שיהי' לו יהי' נימול ומש"ה ס"ל להטור

דאע"ג דפירש הוי התחלה אחריתא מ"מ שייך התנאה

לפניו במצות. והנה אפילו לפי הטור מ"מ מוכרח לפרש

הא דדחי הגמרא דלמא ע"כ לא קאמר ר"י בנו של ריב"ב

אלא משום דליכא ואנוהו כמו שכתבנו לעיל להרמב"ם

דהגמרא דחי דלמא הכא מודה ר"י בנו של ריב"ב דגם

כפירש חוזר הוי רק משום דס"ל דפירש לא הוי התחלה

אחריתא ואז הוא דדחי כיון דהכל הוי חדא מעשה חוזר

גם בשבת משום ואנוהו, ותדע דהרי כדמסקי נהרדעי

דרבנן היא דפליגי על ר' יוסי דס"ל טפחו של זה בצד

טפחו של זה לא דחי הגמרא דלמא שאני הכא דבעינן

ואנוהו ועיי' בש"א שהקשה כן ומוכרח גם לטור כמש"כ

להרמב"ם דזהו פשיטא ליה להגמרא דאי הוי התחלה

אחריתא ודאי דפירש אינו חוזר משום ואנוהו לחודא

ובתחילה כשדחי הגמרא דמשום ואנוהו יהי' חוזר הוא

רק משום דנאמר דגם פירש הוי הכל חדא מעשה וכמש"כ

להרמב"ם רק בזה מחולק הרמב"ם והטור דהרמב"ם ס"ל

כיון דלהמסקנא דמסיק דרבנן דר' יוסי היא חזינן דפירש

הוי התחלה אחריתא ואינו חוזר ממילא אינו חוזר גם

הרי בודאי איא לומר דיש עליו מלוא נמשכה למול. שהיא יעול דהא אם נמשך ערלה לא מקרי יעול כלל ומימא איא למול ונבייך דמיט של המילה הוא רק משמשה המילה בעלמא למול סטם אחת ערלה ואיכ בשבא דקושיא הגמי הוא לר' אליעזר ולר'א לשיטתו במכילתא פריך שפיר הגמי מה להך קמן אם עבר זמנה בעלה אבל מילה אם עבר זמנה לא בעלה וכייל, והטעם הרמב"ם ז"ל בש"ב מהי מילה לענין בעל בשבא כחז' וייל דדבר זה מדברי סופרים אבל מהיט חטפיי שפירא נראה בעל האיל ומל איטו לריך למול פטם שני טכיל, נראה ברור מלשון דסיל דסא דבעל בשבא לוי לריך למול. פטם שני מהיט הוא רק משום שאיטו לריך למול רק פטם אחד ולא משום שבעל נמשך לא מקרי ערלה דאי נימא דזה לא מקרי ערלה לא סוי לריך לומר האיל ומל איא למול פטם שני חייב דברי הרמב"ם כמה ממע דברי המכילתא ולפי' גם הרמב"ם לשיטתו כ"ל ולא סיל שיהי מלוא מילה נמשכה למול :

אולם אחר העיון נראה דאין מקום כלל לסברה זו מה שטעמים בדעה הסוד דמיל לחדש בעלמא סברה זו וידיא נרמזה והחוב ויהי דריתו בבשרים לבדים טעם בודאי פטם הכחוב על עיקר מיט דמילה שהיא בדים לדרוש טעם ובמשיב שם ובקיומיה את דריתו כי וכן זרעך לאריך לדרוש בדים טעם. דעיקר המלוא של מילה בעיב יבדח הוא לעולם בלדס חסו בדים טעם אבל לא שיהי שני מלוא במילה ומלבד מטעם המילה בעלמא יתיי שוד מלוא נמשכה שיהי יעול, והאך אפילו שהמורה חזיר טי' הא מניין שכל פיה בביב כאלו כן נימול לעולם דמשך סוי רק דרבנן, וכן נראה כי מדברי האחרונים דמילה שלל בזמנה מכיון שטבר יום האשמי אף קפידא אם מלאה למול וכן משום זריון מקדימין נעשו בה ופיי' בריב מסדרה חזיר ס' קס"ג, וכן ברי' ב' מיל' הביא מיש' הרשב"א דחזק שחלה וכתרפא ביום ה' בשבא ממחיתו לו מלואו מר יום מחר כדי שלא יהי שליטי למילה בשבא וינסך לחלל עליו שבה דחמא לרוץ מפליגין בספינה פחות מ' ימים קודם השבא פיש' והאך ב' ס' י' הקשה פ"ד דהא בספינה גופי' לדרב מלוא שפיר דמי והאי אין לך מלוא גדולה מו ע"ש ובס' אף בדים הביא חזיר כ"ז האחר מ' גליץ האר"ם ובחזק דבריו כי ומה שחזק הדין הא לרוץ מלוא שרי לממש חשבין שיכולין למול למחר ואין כחן אלא משום זריון מקדימין אבל ביטול מלוא ליכא בהמנהג עד למחר ט"ש, [והנה באמת שדבר זה י"ע רב לומר כן דמילה שלל בזמנה איא להקדים רק משום זריון מקדימין ובטו ביום ח' גופי' דכל היום בשבא דריון מקדימין וארי הרמב"ם כי ב' מילה לענין גדול שלל מל דבכל יום שישבור עליו לכשתחול מבטל מיש' והרשב"א כי דבכל יום שפירא בלסוד כח ט"ש וי"ע לחלק בין גדול לקטן לענין זה ויש להאריך בה ואכ"מ ופי' ב' ד' המלך ה' מילה] אבל עכ"פ מוכח מכל האיל דלא יתכן לומר דיש עוד מלוא הנמשכה דאיכא לבד מה שחזק לקיים המיש' דמילה עוד מבטל ומחסר מלוא הנמשכה שהיא יעול וכל יום שפירא איא בחקקה חס בודאי לא משמע כ"ל :

והנה הדריג הביא ראיה לסברה זו מדברי הרמב"ם בסי' רס"ב שכתב דמל חוץ ה' וביום יא ואי להספיק ממנו ד"ב והקשה השג"ח בהש"ר סי' יב והגליח בספחים ע"ב מהא דלמרינן בשבא קליח דאם מ' של אחר שבה בשבא סוי טעם בדבר מלוא ולא טעם מלוא ותי' הגליח דאין כוונה רמיה דאם מל חוץ ה' מקיים אז המיש' דבודאי חוץ ה' לא טעם שום מלוא כיון שלא הגיע עדיין זמנה ולכן שפיר חייב חסאח אלא דמימא אם מל חוץ ה' כשיגיע הזמן הייט ביום השמיני מחקיימא מלוא זו כמה שנימול חוץ ה' ומהא איסחפיי ל' להדריג דמלבד משמשה המילה בעלם איכא עוד מלוא להיחם יעול ולהכי כשמגיע ה' מקיים מלוא זו שהרי הוא נימול אבל אי נימא דמיט דמילה היא רק משמשה החתך דהייט ע"ש המילה איכא קשה הא חוץ ה' בודאי לא טעם שום מלוא עדיין וכשמגיע ה' אז איטו טעם כלם ומוכרח כ"ל דיש עוד מלוא להיחם יעול נמשכה לעולם : אכן נהי דהי' זה על דברי הרמב"ם כי הגליח ועוד אחרונים וסוד כמעט מוכרח בכוונה הרמב"ם מימא לפירא נראה דהדבר סובב על קושר אחר ודלא כמשיב הדריג כיסוד הקושי' דיש שני מלוא במילה משמשה המילה עצמה ושהיא יעול ואם

מהול אם נמשך ערלה איא למול מהיט דמה נמשך לא מקרי ערלה כלל, ועכ"פ לפי' נראה דדברי הדריג יחכו רק אי נימא דהא דמשך איא למול מהיט משום דערלה סוי רק בחולדה אבל מה נמשך בשבא אחיב וחופה אח הטענה לא מקרי ערלה כלל ולפי' שפיר י"ל כסברה הסוד דהמלוא נמשכה עליו לעולם שיהי נימול ומימא אף אי נמשכה ערלה מקרי נימול מן הערלה דהבשר שנמשכה לא מקרי ערלה וכייל אולם אי נימא דהטעם דמשך דרבנן הוא משום דגוהיב שאי למול רק פטם אחת ובטול מחול שלא נימול עדיין כלל ונמשכה ערלה לריך באמת למול מהיט הרי דגם מה נמשך אחיב בשבא על הטענה מקרי ערלה כמו שהיא בחולדה אלא דגוהיב הוא דאם נימול פיה כראי' כבר יא ואי למול שיהי ואיכ איא לומר כלל דהמלוא נמשכה עליו לעולם שיהי נימול בלא ערלה דהא אם נמשכה ערלה כיון דזה מקרי ערלה הרי באמת לא מקרי נימול כלל וע"כ איא דמלוא מילה סוי רק משמשה המילה בעלמא למול ערלה ולא שיהי מלוא נמשכה עליו לעולם שיהי נימול וכייל :

והנה לענין ספיקה הטי' הביאו האחרונים מכילתא מפורשה בה פרשה פ"ו וי' ר"א אומר אין מילה עבריו מעכבתו מלאכול בפסח ומה חיל ומלחה ואחו כי דבר אחר ומלחה אחר לא יאכל בו להביא את שנהקיימא בו מלוא מילה אפילו שם אחת אפילו שחזר הבשר וחפה הטענה איטו מעכבו לאכול בפסח ולא צהרומה טיב, ומשמע בהדיא דדוקא כשהקיימא בו מלוא מילה שכבר נימול כהלכה אז אם נמשכה ערלה איטו מעכבו מלאכול בפסח אבל אי לא כהקיימא בו מלוא מילה כלל כען שגול מלוא ואיכ חזר הבשר וחפה את הטענה מעכבו מלאכול בפסח דבכה"ג לריך למול מהיט, ובפי' דגם מה נמשך ערלה אחיב מקרי ערלה אף דלא סוי בחולדה אלא דגוהיב הוא דמכיון שנהקיימא בו מלוא מילה פטם אחת שוב איא למול שניה :

אולם בהשגחה (עיין בפ"י ח"א סי' יא) הארכתי בה לבאר דבודאי סוגיה הגמי דיון חולק על המכילתא דבאמת סוגיה הגמי ביצמות שם לא סיל סך דרשא דמכילתא דאילו לפי המבואר במכילתא דריש קרא דמלחה ואחו להביא דמשך איטו מעכבו מלאכול בפסח ויהי דאי למול מהיט הרי דבכל קרא מן הסברה הייתי אומר דאף שכבר נימול מימא אם חזר הבשר וחפה את הטענה לריך למול מהיט ואסור בפסח ואילו ביצמות בסוגי' שם פריך לריש דסיל דמשך דרבנן מדבריהם דמשך לריך שנימול כי שגאמר המול נימול אפילו מלוא פטמים ואומר את דריתו הפך לרבות המשך קסיד מדכ"ב קרא דאורייתא היא ומטי מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא ט"ש ומפורש להיפך דלפי הסיד דקרא הוא דרשא גמורה לרבות המשך הרי דמלריך קרא לרבות המשך שיהי לריך למול ומשמע דכל כמה דליכא קרא לרבות משך אין להלכיו למול מהיט ובמכילתא מלריך קרא להיפך למעט המשך דאי' למול כ"ל (וי"ע בהשגחה משיב עוד בהם). ועכ"פ הרי דסוגיא דביצמות סותרת לדברי המכילתא ולכן נראה לעיני דבסברה זו הם מחולקים באמת ויהיט דסוגיא דיון ביצמות סיל דערלה הוא רק בחולדה ומה נמשך אחיב לא מקרי ערלה כלל ולפי' לא לריך כלל למעט משך מקרא בסדי דמשיב ייתי לחייב משך למול אחר דלא מקרי ערלה כלל ורק לרבות משך לריך קרא אולם המכילתא סיל דגם הבשר הנמשך על הטענה מקרי ערלה ואין חילוק בין ערלה בחולדה או נמשך אחיב לכן לריך מקרא מפורש למעט המשך דאי' למול אולם בלא מיעוט הכחוב היא לריך למול מהיט כיון שמה נמשך סוי יב ערלה כ"ל :

ועל פי הגיל מיושב שפיר קושיא הדריג לסברה הסוד דמלוא מילה היא נמשכה לעולם איכא אף אמרינן בגמי שבה דמלוא מילה אם עבר זמנה לא בעלה ולסברה זו הרי גם במילה אם עבר זמנה בעלה דהרי כל טעם יחסר לו המלוא שגריך להיות נימול אולם לפימ"ש הרי עיקר סברה הסוד הוא רק לפי שטעם ש"ס דיון ביצמות דערלה הוא דוקא בחולדה ומה נמשך אחיב לא מקרי ערלה כלל שפיר אפילו דהמלוא נמשך עליו לעולם שהיא נימול ואף אם הוא משך סוי כמו שמחופה כבדג וכייל, אולם לפי דברי ר"א במכילתא דסיל ע"כ דגם כל הבשר נמשך אחיב מקרי ערלה גמורה אלא דגוהיב הוא דאי' למול רק פטם אחת

ואם מלו חוץ ח' כשניע הזמן מקיים המלצה השניה שיהא נימול, אלא דיסוד הדבר הוא דכל עיקר מיע דמילה שהחורה אמרה ביום השמיני נימול שיינו שביום השמיני יהי נימול ולא על מעשה המילה שנימול ויחזק הערלה ביום השמיני אלא שביום השמיני צריך להיות נימול וכן מבואר להדיא בגמ' שם שבי' חיל אכל אם מלו חוץ ח' כשניע יום ה' מתקיימת מילה זו שהחורה אמרה ביום השמיני נימול וכשניע יום שמיני יהא נימול ע"ש ועפ"י יחזקאל דברי הרמ"ח דבדלוי בעת שגל חוץ ח' לא קיים מילה כלל כיון שלא הניע הזמן אולם כשניע יום שמיני והוא כבר נימול כיון לא מקיים המיע דביום השמיני נימול היינו שיהא נימול כיון והוא דוגמא למשיב הרמב"ן בחי' פסחים דף ד' לענין מיע דשחיטתו דהמזבח שיהא מבואר או מבואר בחלום ע"ש והיינו דכשניע מלוא יהא החזק מושבט ומ"כ במיע דמילה הוא על דרך זה שבשמיני יהא נימול כיון, וזהו יוסבר לו דברי הראשונים דהנה החוץ בקדושין כ"ס הקשו דליל קרא דהאשה פטורה למול בנה חיפוק ל' דמי מיע שהיה דליל אלא ביום וחי' דלתי' כמ"ד מילה שלא נמנה נכס בין ביום ובין בלילה ע"ש ובס' המקנה הביא בשם הרמב"ן והרי"ף ל"שכ דנתי דמלוא מילה אינה אלא ביום אכל מלוא האב להסתפק למולו והעסק שהוא אין לו זמן וע"ש משיב דהחוס' לא יחל לה לחזק כן דל"כ גם בשאר מיע שהיה נימול דהעסק בסן אין הזמן נרמא וע"ש משיב ל"שכ דעת הראשונים ולכ' איש טעם. אולם ט"ס הג"ל יובן היטב החילוק הזה והיינו דכל עיקר מיע דמילה שגל על האב ביום השמיני אינו מעשה החזק שנימול ביום השמיני אלא דעיקר המלצה הוא שביום השמיני יהי נימול ומתווסף ערלה ולפי' כיון דעיקר מיע דמילה אין הכוונה למול אלא רק שיהא נימול איך הרי עיקר המלצה הוא ההעסקות שיהא נימול בלילה אופן שיהי זה העסק אין לו זמן ולא דמי לשאר מיע שהיה עיקר החיוב הוא לעשות המלצה ולא שיהי המלצה נעשה ח"ו. מ"כ מבואר דברי הרמ"א לא כמשיב הדרי' ד"ש שני מלוא במילה אלא דעיקר מיע דמילה שיהא נימול ונכרת ביום השמיני אולם אם נחקים המלצה וכבר נימול בלה מעשה המלצה ואינו מקיים אח"כ שום מלצה כלל כי אין זה מלצה נמשכת לעולם שיהא נימול אלא פעם אחד צריך להיות נימול מערלה כיון:

ובעיקר

מה שהכריחו לפרש כן בדברי הסור לע"ד לא ארע לזה הכרח כלל, דהנה דיסוד דבריו שבי' ל"שכ דברי הרמב"ם שפסקו דנכס בחול אינו חוזר על צ"ע שאין מעכבין כשפירש והשג"ח הקשה מ"ז משבחה קליז מאן חנא פירש אינו חוזר כי אכל הכא דכשניע ואטו כ"י עשה לפניו סוכה נאה לולב נאה כ"י הרי דליק ואטו נבי מילה לחזק גם צ"ע שאין מעכבין ולפי' דלילי דבבול צריך לחזור עליהם משום ואטו וחי' הדרי' דס"ל להרמב"ם דלא שייך כלל התנאה לפניו במלוא לחזק צ"ע שאין כשפירש וסילק ידיו דליד להא דמבואר בדרי' ח"ו טעם לפניו סוכה נאה ולולב נאה דהחם איכא ואטו בעת קיום המלצה משיב נבי מילה מאחר שגל וסילק ידיו הרי כבר עמר מעשה המלצה וכשיחזר אח"כ לחזק הציץ הוי התנאה בלי קיום המלצה וכ"י שלא יקשה על הסור דפסק דחזר עליהם בחול ותיב משום ואטו לכן סוכה לפרש ב"י הסור דס"ל ד"ש עוד מלוא נמשכת שיהא נימול. ולעני' אינו כן דמסבירא שפיר י"ל דמשום ואטו צריך לחזק הציץ אף כשפירש דהנה לפי סברתו צ"ע בלמא דל"כ גם בשלל פירש נימול דל"כ לחזור על הציץ משום ואטו דהא גם בזה ל"ל לסוכה ולולב דהוי ואטו בעת קיום המלצה אכל הכא מתיין שגל מיד קיים המיע של מילה ומה שחזר לחזק הציץ הוי התנאה בלי קיום המלצה ומשיב הדרי' דכלל סילק ידיו דהוי הכל מעשה אחת שפיר מחייב לחזק הציץ כדי שיהא מעשה המלצה מתוודת אין זה מספיק ומה בכך הרי סוף סוף הוי התנאה לאחר קיום המלצה ול"ד לסוכה ולולב כיון דכשניע י"ל דבדלוי שייך שפיר ואטו לחזק הציץ אח"כ משום יפוי מלצה כמו אם ימול בפעם אחד גם הציץ שאינו דבדלוי אפי' אם נימול דמלוא מילה אין זה מלצה נמשכת לעולם מיע דל"כ דעיקר מיע דמילה הוא להסיר הערלה מבשרו ולא מבשרי' למיע דביום השמיני נימול היינו שיהא נימול הרי דהמלצה הוא שלא יהי לו ערלה אולם אפי' אם נימול ביום השמיני נימול היינו למול ממנו נ"כ עיקר המלצה להסיר הערלה

ממנו ואמרין דמי המלצה הוא להסיר ממנו גם הציץ שאין מעכבין ולפי' כ"י שלא הסיר הציץ עדיין אין המלצה מתוודת עד שישלים לחזק גם הציץ שלא ישרא שום ערלה כלל, וחדע דמי נימול דהמלצה הוא מעשה החזק בלי ענין כלל להסיר ממנו הערלה איך לא ה' מקום כלל שיהי יפוי מלצה בחתיכת צ"ע שאין מעכבין דבעלם החזק הרי לא הוי יפוי כלל במה שחזק גם הציץ אפי' אם ימול בפעם אחד ומדקחשיב לטי מלצה לחזק הציץ ע"כ י"ל דעיקר חסי' הוא במה שיוסר ממנו הערלה לגמרי וישרא הערלה גלויה מכל וכל למלצה עין ופירש לפי' כל שלא מל הציץ אין המלצה מתוודת בשלימות עד שיוסוף ליעול גם הציץ ובכלל זה אלו ואטו הוא ליפוח ולהנאות המלצה בכל אופן שיהי, ותמהני מאד על הדרי' שהביא לזה דוגמא ממה שנסתפק במי שגל לולב כשר ואח"כ חזקו לו לולב יוסר נאה אם יש עליו חיוב ליעול האב דמאחר שכבר ילא יד"ח מלצה איך במה יתנאה זה בלל מלצה, ולעני' בכה"ג נראה דבדלוי דל"כ ליעול שניה וע"י בשניה שגל יעקב (ס' ל"ד) אולם בלמא לא דמי כלל דהחם במה שיעול שניה הלולב האב אינו מוסף סידור להמלצה הראשונה שלא בזה בלי הדור והנה הדרי' נסתפק אם יש עליו חיוב ליעול שניה ולעני' דאף דאף אם יר"ח להחזיר וליעול שניה אינו מחזק כלום בזה דהרי כבר ילא יד"ח מלצה בלי סידור וכשעל פ"ס שניה היוסר נאה הרי עשה אינו יולא יד"ח כיון שכבר ילא וחי' משווא שלא יוכל לחזק, ודומה לזה כתב הגאון מליסא בשניה שבעה עינים להנאות מהרש"ק דאם יגרש מחילה בנכס כשר רק דיעבד שוב אין תקנה שיערש שניה בנכס אחר שיהי כשר גם להתנאה דהא כבר נתגרשה ובדיעבד כשר ע"ש ויש להאריך בדבריו ואכ"מ וע"כ נראה כמו שכתבתי דל"כ ליעול שניה היוסר נאה, ובלמא לענין חיוב דבדלוי דל"כ מחייב ליעול שניה ואיך ברייתא מפורשת בסוכה י"א לולב מלא לאגודו ואם לא לאגודו כשר וכ"י הרמב"ם בפ"י מה' לולב ומשמע דל"כ מחייב לאגודו וליעול שניה ואפשר דאף אם ימול שניה לא יעיל כלום וכ"כ. וע"כ ל"ד כלל דהחם במה שיעול שניה לא יוסף כל סידור להמלצה הראשונה ואין סידור חזר להמלצה שגשג אכל נבי מילה הרי אם יחזק הציץ אח"כ הרי הוא משלים ומוסף סידור להמלצה וזהו שכתב המלצה דהידור ודלוי דנכס זה בכלל זה אלו ואטו. והנה בכלל זה אלו ואטו מבואר בדרי' ח"ו לכתוב ס"ח נאה ולכרז אחת בשוראים נאים והנה דעת הרבה אחרונים דעיקר מיע דכתיבה ס"ח הוא מקיים בכתיבה ואלו נאכזה א"ל לכתוב שניה ומ"מ אמרו דמשום ואטו צריך לכתוב אחת בשוראים נאים ומ"כ בכה"ג, ולפי' נראה דכ"י כן גם כשפירש אף דיעבד דהוי התנאה אחריתא מ"מ צריך לחזור וליפוח המלצה הראשונה שגשג בלי סידור חזר סברת הסור ואף אם יסיבג ל' במ"ש לפרש דעת הרמב"ם מ"מ על הסור דבדלוי לא קשה מכה סברתו דהסברא נראה להיפך וכשיעור הסור בלמא וכ"כ, והנה בכלל דברי הדרי' סובבים על דרך השג"ח דנכס השג"ח כ' דס"ל להרמב"ם דלמאסקנא דפירש הוי התנאה אחריתא ל"ש ואטו אלא לפי פ"י השג"ח חסעם הוא דלא חייבוטו משום זה אלו ואטו לחזק הציץ מחדש אם הוי התנאה אחריתא ודבריו הם מחוקקים (ועי' בפרי' ח"א ס' כ"ח):

יבנה שהקשה הדרי' לדעת הסור מהא דמבואר בנ"י שגל קליז דקטן המסורבל בבשר אם נראה מהול אי"ל נמול ואפי' אם נראה רק מהול קלח ומבואר ביו"ד ס' רס"ד ולדעת הסור יהי צריך לנמול משום זה אלו ואטו דלא נכר מציץ שאין מעכבין שצריך לחזור אף כשפירש דלענין זה הא אין כ"י ב"י בשאר שא"א מהערלה או שאינו מהערלה דמי' ליכא ואטו עכ"ד. הנה לפי' ל"כ כלל דהא דצריך לחזק' על צ"ע שאין הכל הוא חוזר להשלים וליפוח המיע הראשונה של מילה דכ"י שלא הסיר הציץ עדיין לא נשלם הידור המלצה אולם אם מל גם הציץ שאין כבר קיים המלצה בכל הדור ושוב אם נעשה מסורבל אין זה ענין כלל למלצה מילה דעשה אין שייכות למלצה זו שכבר קיים אחת בשלימות בחלית ההידור, והנה קושי' הדרי' נראה דהוא רק לפירוש דעשה הסור אולם לפי' ל"כ כלל ח"כ, ובכל זה נראה ד"ש לחלק בדוחא בין צ"ע שהוא מהערלה נו"י ובין הבשר שמסורבל דעיקר היפוי בהסרת הציץ הוא רק משום שהמלצה עליו להסיר הערלה ואיכא הידור מלצה שיוסר כל הערלה לגמרי אכל הבשר המסורבל אח"כ הוי כמחוסר בבגד ממנו ותמהני על הדרי' שלא ראה לחלק

זה דהבדל פשוט מאד :

ודברי הברייתא במנחתם שהבאחי בראש דברי המבואר שם בשטעם שכתב דוד לבית המרחץ כי נסחבל במילוחו ונחשבה דעתו דלכא' יצא במה נחשבה דעתו, הגם אפ"ל דהמלחם המה פדוח לישראל שהם בני בחירו וחמירי הי' מסובב במלחם ובשטעם שכתב לבית המרחץ וראה עלמם עומד ערוב הי' מילך ודואל שלא יכיר עליו כלל שהוא עבד הי' לכן כשסבב במילה שהיה יכיר וחסוס בלוח בריח קדש נחשבה דעתו ועיי' להטור בס"י ר"ס ש' אבל המילה הוא אוח חסוס בבשריו ומעידה בנו שבחר צו השם מכל העמים ע"ס. וביותר נלע"ד לישב ע"פ משיב המלחמי בפ"י מה' מלכים בשם מורחאליה דמילה היו גם שוא"ח דמי שהיה מלחם על המילה מלחם נמי שלא ימשוך ערלחו והמלחם המה מ"י דהא ק"ל דמשוך היו רק מדרבנן ע"ס והאחרונים כתבו לישב פס"י דברי. המ"י בס"י רס"ד דבטול מהול שלא נחקיימה צו מלחם מילה כלל אם נמשך אח"כ ערלחו עיי' סרבו"ל או עיי' לדלול בשר נר"ך למו"ל מה"מ דה"י כעלה גמורה ולפי' בנולד מהול י"ל דמלחם מה"מ שלא ימשוך ערלחו. וטריפ' בגלד מהול י"ל עליו חיוב חמירי שיהי נשאר מהול ולא ימשוך ערלחו ובהם בסופה דף י' מבואר דדור המלך היה טולד כשהוא מהול וליף ל"י מקרא פ"ט ויכר באר"י ע"ס ולפי' עכ"פ אלא הי' נחשב כמו קיום מלחם שיהי חמירי מהול ולא ימשוך ערלחו ולכן נחשבה דעתו, ובתל"מ נר"ך לומר כן דהא כיון שטולד מהול אי"כ הא לא נחקיימה צו מלחם מלחם מילה ויבמה נחשבה דעתו וי"ל כנ"ל, הן אמר דבשיקור הדבר ש' בס"י דבטול מהול שהספיקו ממנו ד"ב ונמסרה ערלחו שר"ך לומר מה"מ י"ל בודאי. דהיינו דוקא למיד מולד מהול אי"כ להספיק ממנו ד"ב דליכא ערלה כבשה כלל ואף אם הפיק ממנו ד"ב ברי"ה לא קיים מלחם כלל, אולם למיד מולד מהול נר"ך להספיק ממנו ד"ב מלחם ערלה כבשה הרי ההספה ה"י כמילה גמורה ודמי לשאר ערל שנימול שאל נמסרה ערלחו אי"כ לומר מה"מ ועיי' בשו"ע פת"י אור סי' ס"ה, אך הגם בבירורא הגל מבואר חז"ן ישראל שסביבן הקב"ה במו"ל כ"י ועליהם אמר דוד שבע ביום הללתיך ועיי' פרש"י דהיינו חפ"ל בראש ובתורה וארבע צ"ה פ"ט ולפי' צ"ל דהביריתא הוא אליבא דר' ישמעאל דס"ל במנחתם פ"ט דלרבע צ"ה ס' ד' מלחם דלח"כ נחשב למלחם אח"כ. והנה בירושלמי יבמות ר"ס פ"ק הערל מבואר דר' ישמעאל וליף דערל אסור בהרומה מניש דחושב ושיכר מפסח ע"ס והוא כרבנן דר"ע בהלמודא דידן וי"ל הא דלא מוקי חושב ושיכר לקמן שטולד כשהוא מהול ומשום דס"ל דקמן שטולד מהול אי"כ להספיק ד"ב והמבואר ביבמות ע"ס לר"י דליף בג"ש דחושב ושיכר דס"ל ע"כ אי"כ להספיק ד"ב וכיון דס"ל לר' ישמעאל דאי"כ להספיק ד"ב ולכן שטולד מהול אסור מה"מ למשוך ערלחו והספה ד"ב אינו כלום ולכן אמר שפיר נסחבל במילוחו ונחשבה דעתו וכנ"ל :

סימן לא

מי שכיבד לאחר לחיות סנדק או מוהל אצל בנו שגולד לו ואח"כ גזרמן לו צורבא מרבנן אי סותר לחזור בו מהו ולחלל לצורבא מרבנן.

בשו"ע י"ד סי' רס"ד ספ"ק א' ביבמה י"ל ויש לאדם לחזור ולסדר אחר. מוהל ובעל ברית היוצא סוב ולידק וא"כ נהגו לאחר אסור לחזור צו מיהו אם חר בו ה"י חזרה כ"י ע"ס, ומקור הדברים הוא בג"י ע"ס שהביא שר' מהר"ם שכתב משנה ה"י בימי ר"ה בלח"כ שנתן צו למסל למו"ל ובלא אחר וקדמו כ"י ושא"ל לר"ה וספ"ק כ"י אלא עדיין לא קדמו כ"י אז ודאי איהו סבד לו תחילה הוא קודם דלא גרע ממכירי כהונה' ולויה כ"י ואמרי' בהס"ב ישראל שאלם לכן ל"י כור מעשר יש לך בידי רשאי לעשותו הרי"מ על מקום אחר ואפ"י ר' יוחנן מורה צו כיון דמתנה עומדת היא דאין לישראל צו אלא עובד הגא"ה סמכא דעמי' דבן ל"י ולא מ"י למיסדר ב"י הי' א"י לו במילת צו אלא טובת הגא"ה ולא מ"י למיסדר צו וליחט לאחר כ"י ע"ס :

ודנה בשו"ע חס"כ צ"י סי' ע' כתב דלחלל לצורבא מרבנן מותר

לחזור בו. וי"ל ומנא אמינא לה מעובדא דרבא ורב ספרא בחולין קל"ג דליקלעו ל"י מר יוחנא עבד להו עגלא חלחל אי"ל רבא לשמ"י זכ"י לן מהנחא כ"י רבא אלא רב ספרא לא אכל כ"י אלא לקמי' דרב יוסף כ"י אי"ל כ"י אמרי אלא בלח"כ שמעא בע"כ מוכה כ"י וכחב רש"י ואפ"י דרבא נמי כהן הוה מיהו מנפשיה לא מ"י שקיל דכח"ב ונתן ולא שיטול מעלמו ומימר נמי לא בעי למימר ה"ו לי דחיה חלקם שאלו בפי"הם ולהכי שקלם בחורח זר עיי' נחיה כהן. ואפ"י דלא ממי לר"י דשמעא סמ"ך אר"ב יוסף דלעיל עכ"ל. ש"מ דאי לא דמנ"י קרא לשולח חלקו בפ"י הי' רבא שאל שיתנו לו המחנות וה"י השמש הי' לו דין מכירי כהונה ואסור לבט"כ צו לחזור צו וליחטו לאחר והי"י חס"כ ארעחין שה"י רבא עתק מכשול לפ"י עור שהיה הבטח"ב שיחזור צו ממכירי שהיה השמש ויחטו לרבא אלא ודאי כיון דרבא הוא לרבא מרבנן מותר לבט"כ לחזור צו מן השמש שה"י רגיל ליתן לו וליחטו לרבא שהיה חס"כ :

ולענ"ד ר"י ז' הוה מאד דלעולם אפ"ל דאסור לאחר ממכירי כהונה אף לצורבא מרבנן ומה שכחב רש"י ומימר נמי לא בעי למימר ה"ו לי דחיה חלקם שאלו בפי"הם א"י כהונה לבקש מבט"כ שיחזור צו מן השמש שהיה מכירי ורגיל ליתן לו מחנותיו חמירי ולחט לרבא בלא רשות שמעא כלל, ולח"כ כהונה הוא אחרי שגם עתה בקש מן השמשא בחורח מנחה לתת לו רשות. לאוכלם ועיי' פרש"י ד"ה זכ"י לי מהנחא ח"ך לי רשות ליקח מהמסחין לאוכלם כ"י הי' לו לבקש מהשמעא שימחול לו על זכות ש"ס לו מפ"י שהיה מכירי כהונה ולבקש אח"כ מבט"כ שיתן לו המחנות, ואי"כ ל"ל לרבא לשקול בחורח זר ע"י נחיה כהן ולסמוך על הא דרב יוסף כיון דהוא בעלמו הי' כהן הי' אפשר לבקש מהשמעא שימחול על זכות מכירי ולבקש מבט"כ שיתן לו בחורח כהן וזה כתב רש"י ומימר נמי לא בעי למימר ה"ו לי ויהיו ברשות שמעא כנ"ל משום חלקם שאלו בפי"הם חס' ברור :

עוד הביא שם החכ"ל ר"י מנחם בבורח ל"ה רועי ישראל וסן כהנים נאמנים מימר אמר לא שביק לצורבא מרבנן ויהיב לר"י. והיינו דנאמנים לומר שגפ"ל מוס בבכור מאליו דאינו חשור להפיל צו מוס משום דמימר אמר כ"י ע"ס שכחב ובלא"ה הוא טעמא לא שייך אלא בבכור הראשון שטולד לבט"כ בעד"ו אלא בבכור השני שכבר ראה הרועה שהוא עתק לו שוב לא יהא נאמן כ"י אלא הכי שירשו אף שרגיל בפס"כ ליתן לרועה ש"ל שהוא כהן מ"מ לא פסיקא ל"י מילחא לרועה עד שבט"כ כ"י יעשה עולה ויפיל צו מוס דמימר אמר אפשר דמיזמן ל"י לצורבא מרבנן ויהיב ל"י ומנחם הרועה חומא ולא לו כ"י ולהכי לא סמכא דעמי' דרועה למיעבד איסורא ש"מ דמותר לשטת ממכירי כהונה שהוא ע"ס הא"ך וליחט לצורבא מרבנן עכ"ל ע"ס :

אבן גם ר"י ז' הוא הסו"ס, דהנה בסוגיא שם פלגי בזה ר' יוחנן ור"א וי"ש דחד אמר רועי כהנים צו ישראל א"י נאמנים מימר אמר כיון דקא ערנחא ב"י לא שביק לר"י ויהיב לאחריו. ולפי דברי החכ"ל גם לך מיד ג"כ י"כ להקשות דס"ל פס"ס לא שייך אלא בבכור הראשון שטולד לבט"כ בעד"ו אלא היכי שכבר רגיל בבט"כ ליתן בבכורות ש"ל לכהן אחר ולא לרועה ש"ל אמאי לא יכ"י רועה כהן נאמן לומר שגפ"ל צו מוס מאליו דלמח לו לעשות איסור ולהפיל צו מוס דא"ך אפ"ל דרועה מימר אמר כיון דקא ערנחא ב"י לא שביק לר"י ויהיב לאחריו מלח"כ שהוא רואה במוש כי הבט"כ אי"כ בשנייה במה שהרועה מורה צו וי"כ חמירי לאחריו, ובאמת נראה ברור דלמ"ד רועי כהנים א"י נאמנים משום דמימר אמר כיון דקא ערנחא ב"י לא שביק לר"י ויהיב לאחריו מ"מ היכי שהוא רגיל תמיד ליתן לכהן אחר ולא לרועה בזה יוסר משתכר לומר שיהי הרועה נאמן לומר שגפ"ל צו מוס מאליו ממה דמימר למיד רועי כהנים נאמנים משום מימר אמר לא שביק לצורבא מרבנן ויהיב לר"י דהוא אפ"י היכי שהוא רגיל חמירי ליתן בבכורותיו לרועה מ"מ נאמן משום שמתא ידמן לבט"כ צורבא מרבנן ויהיב ל"י במש"כ החכ"ל כנ"ל :

ועוד דלפמ"ש"כ החכ"ל דלמ"ד נאמנים משום דמימר אמר לא שביק לצורבא מרבנן ויהיב לר"י מ"י בכל נזוי אפ"י היכי שרגיל בלח"כ ליתן חמירי לרועה ומכירי כהונה ומשום שמתא ידמן צורבא מרבנן כנ"ל אי"כ למיד א"י נאמנים משום דמימר כיון

נימול כי שלשה אחים הקודמים לו מתו מחמת מילה וכבר הזהרתי שלא ימהרו למולו עד יודיעני מהות זריאותו וזאתה חכף בהשלישי שמלו אותו לא כתורה עשו כי במילה קיי"ל כרזי דבשרי זימני הוי חזקה ופוק חזי מה עלתה שמת מחמת מילה. ואמנם זה שכבר הוא בן שלש שנים באמת אי לאו שהרמז"ס והטור והנימוקי יוסף ציבמות אמרו שלא תמול השלישי בזמנו אלא ממחינין לו עד שיגדל ויתחזק כמו הייתי אני חוכך שלא למולו כלל כי סתמא אמרו ציבמות ס"ד ע"ז שלישי לא תמול וכן הרי"ף והרא"ש שם ציבמות העתיקו סתם שלישי לא תמול. ואמנם במסכת שבת קל"ד ע"א חניא אמר ר"ג פעם אחת הלכתי לכרכי היס ובאתי אשה אחת לפני שמלה בנה ראשון ומת שני ומת שלישי הציאותו לפני וראייתו שהוא אדום ואמרתי לה המחיתי עד שיכלע בו דמו וכו' ומלו אותו ותיב כו' הרי שהחיר למולו אחר שיכלע בו דמו ודלמא שאני התם שראינו בו שלא נכלע בו דמו אמרינן מסתמא גס הראשונים היו אדומים אלא שלא השגיחו על הדבר שהרי גם בזה השלישי ר' נתן הוא שהשגיח על הדבר. אבל באשה שמלה בנה ראשון ושני ולא היה בזה שום סימן של חלישת כח ומתו אמרינן שהחזקה שצנייה מחים מחמת מילה ולא תמול השלישי כלל. ועוד יש לומר אולי ר"ג שהחיר למולו אחר שיכלע דמו קוצר כרש"ג דבבבלי זימני הוא דהוי חזקה ולכך לא הקפיד על מיתת הראשונים ורק מחמת שלא נכלע דמו לא הניח למולו בזמנו לכך אמר להמחין עד שיכלע דמו אבל אם כבר נתחזקה שצנייה מחים מחמת מילה אין שום היתר למולו בשום פעם. (י) אך על זה יש ליישב דא"כ למה הזכיר ר"ג כלל שמלה ראשון ושני ומתו אצל הקושא הראשונה קשה וז"ל בדוחק כיון שר"ג לא ראה שני ילדים הראשונים היה לו לחוש אולי הראשונים לא היו אדומים ואעפ"כ מתו ואין החיר למול זה אחר שיכלע בו דמו ועכ"פ היה לו לחקור אם הם היו הראשונים ג"כ אדומים. א"י שמחמת מיתת הראשונים אין קפידא רק שלא למול צמחיני אצל אחר שיתחזק מותר וכשנזהר ר"ג להמחין בודאי ג"כ הזהיר שיהיה

הגה"ה מבין המחבר.

עין בחוס' מס' חולין דף מ"ו ע"ב ד"ה שלישי שכחבו להוכיח דר"ג סבר כרזי דבשרי זימני הוי חזקה מדאמר לה המחיתי. והמהרש"א שם הקשה דלמא לאו משום דבשרי זימני הוי חזקה אמר לה המחיתי אלא משום הדם שלא נכלע בו עדיין. ומחזק המהרש"א דא"כ למה הוזכר כלל שמלה ראשון ומת שני ומת אלא ע"כ דאכתי לא קים ל"י שלא למול יונקא דסומק אלא כיון דשנים הראשונים כבר מתו שהיו ג"כ אדומים לכך אמר המחיתי דבשרי זימני הוי חזקה ואחר שנכלע בו דמו

זריא וחזק דמסתמא לא באותו רגע שיפסק האדמימות החיר למול אותו דמן הסתם הוא חלוש עדיין כיון שלא נכלע דמו עד עתה. זה הנלע"ד ליישב דעת הפוסקים הנ"ל. וכיון שהרמז"ס והני"י והטור והש"ע פסקו כן מי יצא להרהר אחריהם. ולכן אם החינוק הזה רואין בו שהוא זריא וחזק כדרך כל שאר בני ג' שנים וגם מראה פניו נהוזה ולא ירקות ימולו אותו. ועוד להשגיח שיהיה בזמן שהיוס הוא זך האויר. וכדאי היא מצות מילה שמגן שלא יזיק לו כלל. דברי הד"ש.

אצל אחר שהוא זריא אולם ליכא חזקה ומותר למולו כמו שמסיק אלא"י הגאון המחבר ו"ל.

סימן קסו

מילה שלא בזמנה אי רשאין לדחותה - ואם הבכורין רשאין לאכול בע"פ בסעודת מילה שלא בזמנה

תשובה לכבוד אהובי האלוף התורני המופלג מו"ה נתנאל יצ"ו.

מכתבו קבלתי אתמול בלילה ומוכ"ז אף לדרכו השכם בצקר ולכן הנני משיב בקצרה. ע"ד חינוק שלא נימול בזמנו ביום השמיני מחמת חולי וכבר חזר לזריאותו והוא ראוי להיות נימול ואביו רוצה לעכז למול עד יגיע ערב פסק בהסתת הצבורים ויאספו כל הצבורים לאכול בע"פ בסעודת זריא מילה. ידע כי דבר זה הוא מעשה מגונה מאד להשהות המצוה ואפילו ביום המילה עצמו שכל היום כשר ואפ"ה זריזין מקדימין למצוה ק"ו שלא לדחות מיום ליום אף שכבר נדחת מומנה מ"מ שוב כל יומא זמנה הוא. יפה אסרת למול מילה שלא בזמנה בע"פ אף אם כבר לא מלוהו והגיע ע"פ אסרתי שלא למולו מטעם שראיתי שזה עתה חטאים של הצבורים דלא מעלי ואמרתי שיש לגזור מטעם פעם אחרת שמא ישהה, ועוד מהי חיתי להחיר לכתחלה ולהשהות מילה שלא בזמנה למול בע"פ שיש לחוש

סימן קסח

סופר שהיה מעבד גויל ודעתו היה לכתוב עליו ספר חול
לכומר ונתבטל הדבר וכתב עליו ס"ת

תשובה שלום רב, לכבוד האי צורב, העוסק בחקי חורב, הוא
האלוף התורני המופלא כבוד מו"ה פינחס נר"ו.

^{אצ"ה תכפ"ח}

ע"ד שאלתו איש אחד סופר סת"ם שהיה מעבד גויל
ודעתו היה לכחז עליו ספר חול לכומר ואחר כך
נתבטל הדבר וכחז עליו ס"ת כו' אשר רצה להשיג על
הרא"ש שפירוש פיגול היינו שמדבר בפירוש חוץ לזמנו
ולא במחשבה לחוד וכן הוא דעת רש"י בריש מנחות.
ועל זה השיג מעלתו ממס' זבחים דף כ"ט ע"ב מנין
למחשז בקדשים שהוא לוקה ח"ל לא יחשז אמר לי'
רב אשי לר"מ לאו שאין בו מעשה הוא ואין לוקין עליו.
ואם כדעת רש"י והרא"ש דפיגול היינו דבור א"כ הא
קיי"ל בצ"מ דף ז' ע"ב כר' יוחנן דעקימת שפחיו הוי
מעשה ואף לדעת התוס' שם דלא הוי מעשה אלא
היכא דדבורו עבד מעשה ה"נ עבד מעשה דדבורו
לפסול הקרבן ולפגלו וכ"כ רש"י בתמורה דממיר חשיב
מעשה משום דעושה מחולין קדשים. ע"כ דברי מעלתו.
ועל ראש דבריו אני תמה שכחז דקיי"ל כר"י ואני רואה
דהרמב"ם בריש הל' תמורה פסק דלא כר"י שכחז
שלאו שאין בו מעשה אין לוקין חוץ מממיר כו' שלמדו
מפי השמועה כו' והרי זה דלא כר"י דהרי ר"י אמר לא
חמני ממיר דדבורו עבד מעשה. ואף שהרמב"ם פסק
בחסימה ובהנהגה כר"י, הנה לשני החירושים שכחז
הה"מ בפ"ג מהל' שכירות ניחא דלמה שכחז דחסימה
והנהגה עבד מעשה דדבורו שם עושה מעשה ממש ע"י
קולו שהזהמה הולכת לקולו וכמו כן חסימה זהמה
חוסמת וסוגרת פיה אבל ממיר חשז הרמב"ם לאו שאין
בו מעשה שאף שהזהמה נעשית קודם הוא דבר
שממילא אבל אין זה נחשז מעשה א"כ הה"ד דפיגול.
וכן החילוק השני שכחז הה"מ דדבר שאפשר לעשות
מעשה ממש גם הדבור נחשז מעשה אבל דבר דלא
משכחם בו רק דבור לא מיחשז הדבור מעשה א"כ
ממילא גם דפיגול ניחא דלא משכחם בו רק דיבור. ואולי
זוהי ניחא מה שנחקשו מפרשי הרמב"ם למה באמת
פסק הרמב"ם דלא כר"י נגד כללי הש"ס דר"י ור"ל
הלכה כר"י. ולפמ"ש ניחא דמזה גופא יליף לה הרמב"ם
מדהקשה רב אשי בזבחים כ"ט ע"ב על מחשז בקדשים
לאו שאין בו מעשה הוא א"כ רב אשי סובר כר"ל דלא
אמרינן עקימת שפחיו הוי מעשה. ואפילו לסדרת
התוס' ורש"י דממיר מיחשז עבד דדבורו מעשה
שהזהמה נעשית קודם דדבורו ג"כ אין דמיונו עולה יפה
שרצה לומר דגם מפגל עבד מעשה שהזהמה נפסקת

שיבוא לידי ח"ש ואף שאם אירע שלא היה אפשר למולו
עד יום ה' או יום וי"ו צבצב מותר ועיין בש"ך סוף הל'
מילה אבל להמיר לכחלה לעכז עד יום ה' או ע"ש
אסור ועיין במ"א סימן של"א ס"ק ט' מ"ש צבצב הכה"ג.
ועוד מי המיר לזכורים לאכול בקעודת מילה שלא
זמנה צע"פ והרי אפי' במילה זמנה כחז המג"א סימן
ח"ע שנוהגין להממיר. ואף הר"ש הלוי שמיקל אולי
דוקא במילה זמנה שזמנה קבוע בו ביום. ועיין בסי'
חקנ"ט צמ"ש סוף ס"ק י"א שכחז צבצב הר"ש לוי
עצמו סברא שיש לחלק בין חתן ביום חופתו למילה
זמנה, ועוד איך אפשר להשהות המילה צחנס. ומלכד
הטעם שכחצתי לעיל שעובר על זריזין מקדימין יש ג"כ
חשש אולי ח"ו ימות הילד ונדחית המנוחה לגמרי. ולכן
יזהר שם תיכף כבוא תשובתי זו לידו למוול התינוק בלי
שום דמיון כלל. דברי הד"ש.

סימן קסז

מיישב מה שכתב בצ"ח על מס' פסחים על דברי התוס'
בדף צ"ב בד"ה אבל ערל ישראל

תשובה לכבוד אהובי תלמידי המובהק ידידי וחביבי הרב
המופלא ומופלג כבוד מוהר"ר דוד נר"ו.

ע"ד אשר שאלני בהיותו פה על מה שכחצתי בחיצורי
נל"ח בפסחים דף ז"ב בתוס' ד"ה אבל ערל
ישראל לחרץ קושיית התוס' ע"ש. ושם כתבתי דצ"ש
גורו לשמא יגע צערך לשנה הבאה. והקשה מעלתו
דהרי ר' אלעזר ס"ל ביצמות דף מ"ו דטבל ולא מל הוי
גר ור"א הוא מחלמידי צ"ש ובירושלמי מרמי דברי ר"א
אדברי צ"ש. הנה מה שהשכחתי לך פה אל פה גם ממני
יחא מלבי אבל כעת עיינתי ואין כאן קושיא. ואני כתבתי
שמה שאמרו צ"ש טובל ואוכל כו' ע"כ אין כוונתן על
טבילה הגירות כיון שאמרו שנתגייר א"כ כבר הוא גר
ואין לורך שוב להזכיר טבילה הגירות. והנה דברי נכונים
זוהי שממ"נ אם צ"ש סברי זוהי כהלכה וכחכמים שם
ביצמות שאינו גר עד שימול ויטבול א"כ כיון שנתגייר
ע"כ כבר טבל. ואם צ"ש סברי כר"א שם פשיטא קשה
ל"ל הטבילה כלל שהרי ר"א סובר שגר די לו במילה
לחוד כאצות שמלו ולא טבלו. ולכן כתבתי בחיצורי
שלצ"ש הטבילה היא רק משום גזירה שיגע לעתיד
צערך ויאמר אשחקד מי לא אכלתי כו' וגזירה זו שייכא
לכל השיטות. שאם צ"ש סברי כהלכה שגר צריך שניהם
איכא למיגזר שיגע בין טבילות הגירות למילה וכמ"ש
בחיצורי. ואם סובר כר"א ומשום גירות אין צריך טבילה
כלל הצריכוהו טבילה לקדשים משום גזירה לעתיד שיגע
צערך ויאמר אשחקד מי לא אכלתי בלא טבילה. וזה
נכון וברור. דברי הד"ש.